Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 145 (16368) | 1983 оной июниин 23, четверг | Сэн 3 мүнгэн.

СОВЕДҮҮДЭЙ ЗОРИЛГОНУУД

Республикымнай ажалшад, бүхы совет арадтаа хамта партиин ЦК-гай июниин [1983 он] Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй наймадахи сессиин шиидхэбэринүүдые һайшаан дэмжэжэ байнхай. Промышленна предприятинүүд колхоз, совхозууд, барилгын организацинууд болон бусад эмхи зургаануудай коллективүүд Буряад республикынгаа байгуулагдаһаар жабхаланта 60 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтажа, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар тодорхой социалис уялгануудые абаһан байгаа. Энэ тумэной дундаһаа булаг шэнгеэр бурьялан байдаг олон үүсхэлнүүдые партийна, совет органууд саг соонь дэмжэжэ, абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэй дүүргэхын тула бүхы арга боломжо байгуулна. Тиигэжэ гүрэнэй тусэб бодотоор дүүргэхэ амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ. Баһашье, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд байгша оной тэнгэриин хабарай таримал социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр Зүүн Сибириин болон Алас Дурнын зоно дотор нэгэдэхи һуури эзэлээ. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туугаар шагнагдаһан хүртэһэн байна.

Эдэ амжалтануудта нютагай Соведүүдэй депутадууд хубиин оруулжа байна.

СССР-эй Конституциин ёһоор нютагай Соведүүд өөрынгөө харьяата газар дээрэ засагай дүүрэн эрхэтэ орган болоно. Эндэхи предприятинууд ба эмхи зургаанууд, һуурин тосхонуудай хүгжэлтэ, байгаалиин баялиг сахин хамгаалха, соёл гэгээрэлэй асуудалнууд гэхэ мэтэ олон асуудал Соведүүдэй мэдэлдэ байдаг гэшэ. Тиимэһээ сельсовет болон сомоной, посёлково Соведүүдэй хэхэ хүдэлмэри шиидхэхэ асуудалнууд холбоо ондо байдаг.

Манай Автономито Совет Социалис Республикын нютагай Соведүүдтэ 9577 депутадууд һунгагданхай.

Нютагай Соведүүдэй бүхы хүдэлмэри депутадуудай, эдэбхитэй хүсөөр шиидхэгдэхэ байхаһаа ниинь элиг. Ушар иимэһээ Соведүүдэй үүргэ ба харюуцалгые саашадаа улам дээшэлүүлхын, тэрээнэй ажал бүрилһэн эдэбхижүүлхын түлөө сэг шанга анхарал ородоһоо гурэмдөө байдаг.

ҺАРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ СОВЕДҮҮД ӨӨҺЭДӨӨ, МҮН ЭДЭНЭЙ БАЙГУУЛҺАН ОРГАНИЗАЦИНУУДТА ТҮШЭГЛЭН, ГҮРЭНЭЙ, АЖАХЫН, СОЦИАЛЬНО-СОЁЛОЙ БҮХЫ ҺАЛБАРИНУУДЫЕ ХҮТЭЛБЭРИЛДЭГ, ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БАТАЛАН АБАДАГ, ТЭРЭНЭЙ ДҮҮРГЭЛТЫЕ ХАНГАДАГ, ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЭЙ ДҮҮРГЭЛТЫН ХОЙНОҺОО ХИНАЛТА БЭЕЛҮҮЛДЭГ, — гэжэ манай гүрэнэй Үндэһэн хуулин дотор бэшээтэй.

Республикымнай районной, сельсо болон сомоной, посёлково Соведүүд Үндэһэн хуулияар үгтэһэн эдэ эрхэнүүдээ хэрэгжүүлэн, экономико, соёл культура хүгжөөхэ асуудалнуудые шиидхэдэг юм. Жэшээлхэдэ, Хойто-Байгалай районой Тоннельно, Шэнэ Уояной, Кабанскын, Улаан-Үдэ — Десятниковска, Хүйтэнэй, Хорнин—Ашангын, Сэлэнгын — Ноёхоной, Зэдын — Гэгээтын, Яруунын — Тулдын болон бусад сельско, сомоной, посёлково Соведүүд нютагайнгаа ажахынуудай, хүн зоной ажабайдалай хүгжэлтэ хангалтын, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаанай хүдэлмэрилэлгэ хангаха талаар эдэбхитэйгээр хүдэлнэ. Тодорхойлхо, Улаан-Үдын районой Иволгын посёлково Совет харьяата газар дээрээ байдаг эмхи зургаануудай хүдэлмэрилхэ ходоодо анхан шалгажа, дутуу дундануудынь усадхаха тушаа эрид шанга хэмжээнүүдые абадаг болоо. Тус сельсоведэй гүйсэдком, арадай депутадуудай районой Соведэй гүйсэдкомой хамта хүсэтэй хүсэндэ зорилгонууд Соведэй дүүргэлтэ эрхимээр бэелүүлхэ хэмжээ хангадаг. Республикынгаа байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе ажалай бэлэгүүдээр угтаха, мүн байндэрэй зорюулан һуурин тосхонуудые зохёон байгуулха, эрхим сайхан болгохо болбосон тухай, бусад болбосон гэһэн үүсхэлнүүдые, арадай депутадуудай Соведүүдэй урда табигдаһан зорилгонуудые болон Мухар-Шэбэрэй районой Хошуун-Узуурай, Хонхолойн сельсоведүүд ажалшадай гаргаһан эдэбхитэй нэгэ шэнэ хэмжээнүүдые абаһан байна. Энэ районой гүйсэдком Соведүүдэй ажалай хүдэлмэри эрхим һайнаар ябуулна. Ушар иимэһээ «Соёлой үдэр-асуудалнуудые» эмхидхэжэ байна. Эдэ хэмжээ ябуулганууд ходоодо хүдөө нютагай тосхонуудые ондоо нютагуудай хүн зоной ажабайдал ябуулга хэлсэжэ байдаг. Тиимэһээ тус Соведүүдэй зүнай үедэ һү, мяха эхээр абахын түлөө Соведүүдэй хамта ажал ябуулна.

Мухар-Шэбэрэй районой Сулгын сельско Соведэй ажалшад бүхы хүн зоной хамтын сугларан дээрээ тосхоноо ажалай бэлэгэй сан болон тосхоноо ажахын асуудал үргэнөөр зүбшэн хэлсэнэ. Тэрэнээр республикынгаа 60 жэлэй ойе угтуулан бэелүүлхэ тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалһан байна.

Хан хүдэлмэрээ эрхим һайнаар эмхидхэһэн сельско болон сомоной, посёлково Соведүүд Хоринской, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй районуудта һүүлэй үедэ улам олон болоод байна.

Зарим хамта, зарим нютагай Соведүүд хүн зоной эдэбхи һайнаар гэрэ дорон дэмжэжэ, социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэжэ шадангүй. Үйлэдбэрийн ашаг үрые дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин шанар һайжаруулха, ажалай дүршэлнүүдые дэлгэрүүлхэ талаар ажалай коллективүүдэй дунда таряан дэлгэрүүлхэ, хүдөө ажахын бүтээгдэхүүн хэмжээнүүд үргэдхэхэ, ажахын ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэмжээ ажахынгаа ажалнуудтаа шадангүй. Баунтын, Хяагтын, Яруунын районуудай хэдэн сельско, сомоной, посёлково Соведүүд хүдэлмэрээ зохиһон эрилтэдэ хүрэмөөр эмхидхэжэ шаданагүй.

Республикымнай нютагай Соведүүд партиин хоёл харалгые, хүдэлмэриингээ гол зүйл болгодог. 1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэр экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдтэ, энэ хэмжээ уламжалан оершогоо Соведэй харьяата газар дээрэ байдаг промышленна предприятинүүд, колхоз, совхозууд, организацинууд болон эмхи зургаануудай коллективүүдэй түсэбүүдые дүүргэхын түлөө эхэ хүсэл соо гаргаха болоно.

Буряадай АССР-эй 60 жэлэй ойн һайндэр удаан ошохо түгэсэн дүтэлжэ байна. Мүнөө манай республикын ажалшад социалис мүрысөөнэй дэлисые улам үргэдхэнэ. Хүдөөгэймнай ажалшад хабарайнгаа тарилгые эмхитэйгээр түгэсхөөд, хонидой һайшалалгада, үбһэ тэжээл хуряалгада бэлэдхэжэ байна. Ажахын эдэ тон шухала зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомууд, бүхы депутадууд эдэбхитэйгээр хабаадаха уялгатай.

Нютагай Соведүүдэй сессинүүд, гүйсэдкомуудай заседаниинууд дээрэ хүдөөгэй ажабайдалай гол шухала асуудалнууд хэлсэгдэжэ, хэмжээнүүд хараалагдадаг гээшэ. Зүгөөр байнгын комиссинууд, депутадуудай бүлэгүүд ба постнууд хэр зэргэ хүдэлнэб, Соведүүдэй хүдэлмэридэ бүхы депутадууд хабаадана гү, һуурин тосхонуудаа болбосон түхэлэй болгохо талаар хараалагдаһан хэмжээнүүд хэр зэргэ дүүргэгдэнэб гэхэ мэтэ асуудалнуудта тусгаар анхарал хандуулагдаха ёһотой. Энэ талаар манайда нилээд дутагдал бии. Хэн Соведтэ хүдэлнэб, тэрэ хамагай түлөө харюусалгатай гээд тон зүбөөр хэлэгдэдэг. Тиимэһээ тэдэ үндэр харюусалгануудаа мэдэрэн, дутагдалнуудые усадхахын түлөө бүхы хэмжээнүүдые абаха уялгатай. Партиин райкомууд, партийна эхин организацинууд нютагай Соведүүдэй хүдэлмэреэр үдэр бүри һонирхожо, туһаламжа үзүүлжэ байха ёһотой.

КПСС-эй ЦК-гай һая болоһон үнгэрһэн Пленумэй шиидхэбэринүүд, Советскэ Союзай уласхоорондын байдал ба гадаада политикые зүбшэн хэлсэһэн, ажалша коллективүүд тухай Хуули батлан абаһан. СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сессиин материалнууд партийна, профсоюзай организацинуудай, Соведүүдэй, комсомолой организацинуудай, совет хүн бүхэнэй урда шэнэ зорилгонуудые табиба. Мүнөө совет органууд, тэрэ тоодо нютагай Соведүүд үргэн арад зоной ажалай ба социальна эдэбхиие дээшэлүүлхэ талаар тон ехэ хүдэлмэри ябуулха ёһотой болоно.

Буряадай АССР-60

ХОЛЫН БЭЛШЭЭРИДЭ

Түнхэнэй районой ажахынууд холын бэлшээридэ малаа тууха эхилээ. Энэ жэлдэ 11.430 үхэрые 68 гүргэ эмхидхэгдэ. Тиихэдэ гүргэ ба мянга гаран адуун һүрэг барижа захалба. Олонхи мал Үргэдэй, Ильчир гэжэ газарнуудта зуһаха юм. Холын аянда мал туулгын үеда тээ бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Малшадай зуһадаг гэрнүүд, малаа хааха хорёонууд заһабарилагдаһан, шэнээр баригдаһан байна. Малай хужарлан долёохо дабһан абаашагдаа.

Холын бэлшээридэ гаргагдаһан малые зун, намартаа харууһалхын тула 162 хүн томилогдоо. Тэдэнэй олонхинь хэдэн жэлдэ тэндэ хүдэлһэн дүршэлтэй малшад. Эгээл олон мал—2000 үхэр, 500 адуун «Сибиряк» колхозоор туугдаха. 28 хүн мал адуулха юм. Тэдэнэй дунда нёдондонэй районой чемпион Иннокентий Афанасьевич Усольцев бии. Тэрэ 1982 ондо даажа абаһан 168 үхэрэйнгөө нэгэшье толгой гарзада оруулангүй толгой бүринь шэгнүүрые дундада зэргээр сүүдхэ бүхэндэ 857 граммаар нэмээһэн магтаалтай.

Түнхэнэй совхозой адуушад Д. С. Доржиев, П. Е. Сымбелов, Д. Д. Убушеев; В. С.-Д. Холхоев нёдондонойхи шэнги һайнаар хүдэлхэбди гэжэ үгэеэ үгэнхэй. Тиихэдэ Харбяангуудай совхозой үхэр адуулагша Г. Садаев дааһан үхэрнүүдэйнгээ толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэ бүхэндэ 1050 граммаар нэмээхэб гэһэн социалис уялга абаа.

Г. БАЛДУЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ТАРГАН МАЛ ТУШААГДАНА

Республикынгаа 60 жэлэй ой ажалай амжалтануудаар угтахын түлөө оролдожо байһан Захааминай районой эхэнхи малшад адууһа малаа шадамар бэрхээр адууһалан, түргэнөөр томо болгоод, гүрэндөө һайн шанартай мяха тушаана. Гүрэндэ мяха худалдаха байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэб Михайловкын, Цахирай, Дүтэлүүрэй, Санагын совхозууд болзорһоонь холо урид дүүргэнхэй. Тушаагдаһан нэгэ малайнь шэгнүүр 301—326 килограмм хүрэтэр татаа.

Илангаяа зунай бэлшээриин үедэ малаа һайса таргалуулха гэжэ тэдэнэр шиидэнхэй. Мүнөө зунай бэлшээридэ 42506 эбэртэ мал, 47463 хонин, 7969 морин гараад байна. Эбэртэ боло мал адуулагша олон малшад хориинхидай жэшээгээр зунай үедэ мал бүхэнэйнгөө шэгнүүр сүүдхэдэ 900—1000 граммаар нэмээхэ гэһэн уялга абанхай.

Малшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Михайловкын совхозой мал адуулагшад Базаржап Самбуев, Даша-Цырен Найданов, СССР-эй 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхозой — М. Ж. Бадмаева, Санагын совхозой — С. Б. Охинова, Б. Б. Логинов, Ёнгорбойн совхозой — Ш. Д. Балданов, Далахайн совхозой — П. Ц. Бадмаева гэгшэд шалгарна. Хүйтэн хабар-зунай болоошье һаань, тэдэнэй харууһалжа байһан малнууд хүсэ һайнтай, тобир тарганууд.

Манай корр.

«Луч» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй хубсаһа угаадаг оньһожоруулагдамал 2-дохи фабрикын коллектив республикын байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойе ажалай һайн амжалтатайгаар угтажа байна. Тус коллектив үйлэдбэриин таба һарын түсэб 102,1 процент дүүргэһэн байгаа. Иигэжэ хахад жэлэй даабариие улуулэн дүүргэхэ лаб бата үндэһэ һуури табижа шадаа.

Энэ фабрикые инженер, залуу коммунист Александра Михайловна Петрова толгойлно. Һүүлэй үедэ фабрикын хүдэлмэришэдэй ажалай журам нилээд һайжаранхай. хамтын хэрэгэй түлөө оролдосотойгоор хүдэлнэ, хэһэн хүдэлмэриинь шанар дээшэлжэ байна. Эндэ илангаяа хубсаһа тушаан абадаг, һөөргэнь бусаан үгэдэг КПСС-эй гэшүүндэ кандидат, мастер Т. Н. Алемасовагай цех шалгарна. Цехэй хүдэлмэришэдэй дунда нүхэр ёһоной харилсаан тогтонижонхой, хэрэгтэй ерэһэн хүнүүдые хүндэтэйгөөр хүлеэн абадаг ёһо гуримтай.

ЭРХИМ ДҮНГҮҮДТЭЙ

Фабрикын нээгдэһэн түрүүшын үдэрһөө, долоон жэлэй туршада хүдэлжэ байһан Е. И. Алексеева, мүн Н. М. Алексеева, Т. М. Драничникова үдэрэйнгөө нормые ходо 110-һаа дээшэ процент дүүргэдэг юм. Мастер С. А. Сукневагай даадаг угаалгын цехэйхидэй хүдэлмэридэ дутагдал байхагүй. Шэгнүүршэн Т. А. Григорьева, хубсаһа тушаан абагша, Октябрьска райсоведэй депутат А. В. Антипина, шофер А. А. Мочалкин гэгшэд коллектив соогоо хүндэтэй болоһон түрүүшүүл гэжэ тэмдэглэлтэй.

Б. СОТНИЧ,
манай штатнабэшэ корр.

Хорин районой «Георгиевский» совхозой Олег Анатольевич Катнай хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригада байгша онһоо ажахын тоосооной гурэмда оронхой. Механизаторнууд хараалагдаһан саг болзортоо ороohото ургамалнуудай тарилгые һайн шанартайгаар дүүргэжэ гараа. Коллективтэньородог залуу комсомолшууд халаанайнгаа даабариие 120—125 процент бэелүүлдэг байгаа. Ажалдаа жэшээтэ һайнаар хандадаг бригадир ажахын парткомой гэшүүнэй уялга дүүргэдэг юм. Мүнөө тэрэнэй хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд Эдеэ хоолой программые бодото дээрэнь бэелүүлэлсэн, республикынгаа ойн баярай һайндэрые ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтахын түлөө тэмсэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдые дэмжэнэбди

АЖАЛАЙ ЭМХИДХЭЛ ҺАЙЖАРУУЛХА

Гусиноозерско ГРЭС-эй барилгын управлениин 3-дахи участогтахи манай барилгын коллектив ажалдаа шэнэ гурим — хамтын подряд хэрэглэнэбди. СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй наймадахи сессиин дээрэ ажалша коллективүүд тушаа дэлгэрһэн үргэн хөөрэлдөөндэ анхаржа, үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэбди. «Манай ажалша коллективүүд социальна талаараа улам нэгэ янза, таһаршагүй нэгэн бүхэли зүйл болоно» гэһэн үгэнүүд илангаяа зүйтэй. Бригададамнай хүдэлдэг олон ондоо яһатанай түлөөлэгшэд, онсолбол, ород М. Н. Деревцова, буряад В. Д. Будаев, татар Р. Газизов, украинец Я. Струнев, кореец В. Ли гэгшэд һанал бодолоо нэгэдүүлэн, эбтэй эетэйгээр барилгын хүдэлмэри ябуулнад. Мүнөө байрын гэрнүүдые баринабди. Түсэбөө дүүргэлтэмнай урагшатай.

Гүрэн түрын зүгһөө ажалша коллективүүдтэ нимэ ехэ анхаралай хандуулагдажа байхада, үйлэдбэриие хүтэлбэрилгын, эмхидхэлэй ажал бури һайжаруулагдаха зэргэтэй бшуу.

А. БОРКОВ,
барилгын управлениин бригадир.

ҮНДЭР НЭРЭ ХҮНДЫН ТҮЛӨӨ

Түрэл Коммунис партиимнай ээлжээтэ Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. У. Черненкын хэһэн элидхэлые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгые уншаад, СССР-эй 10-дахи зарлалай Верховно Соведэй VIII сессиин материалнуудтай танилсаад байхадаа, баяр баясхалангай мэдэрэл сэдьхэлдэ мүндэлнэ. Бүхы юумэн совет хүнүүдэй түлөө хэгдэнэ гэжэ бидэ ойлгонобди. Тиимэһээ хүн бүхэн һайн ажалаараа, эрхим журамаараа эдэ бүгэдые харюулха ёһотой гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, Эхэ оронноймнай баяжалга, уласхоорондынь байдал, гадаадын политика бидэнэй һайн ажалһаа, жэшээтэ журамһаа дулдыдаха байна бшуу.

Ажалай коллективүүд тухай Хуули баталагдаба гээшэ ааб даа. Хүн бүхэн алибаа нэгэ коллективтэ хамаатай ха юм даа. Ажалай коллективэй нэрэ хүндэ мүн лэ хүн бүхэнэй нэрэ хүндэһөө дулдыдаха. Тиихэдээ өөр өөрынгөө нэрэ хүндые сахилга хадаа түрэл коллективэйнгээ үндэр нэрэ хүндын түлөө тэмсэл мүн.

Е. ЦЫБИКОВА,
Хорин районой Үдын дунда һургуулиин багша.

ТОДОРХОЙ ЗАМ ЗААГДАА

Социалис обществымнай саашанхи хүгжэлтын хараа шугамые тодорхойлһон КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй материалнуудые манай заводой коллектив онсо анхаралтайгаар элэ үдэрнүүдтэ шудалба. Илангаяа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Юрий Владимирович Андроповой гүн удхата элидхэл гүнзэгыгөөр шудалагдаа. Ушар юуб гэхэдэ, обществымнай эрид түргэн хүгжэлтын тодорхой замууд тэндэ заагданхай. Оронной үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын тула эрдэм, техникын һүүлэй түйлалтануудые хэрэглэн, хүндэ хүшэр гар ажал огтолон усадхаха, ниитын ёһо гурим, ажалай журам улам шангадхаха, ажалай эмхидхэл нарижуулха, социалис мүрысөөнэй арга боломжые улам дээшэлүүлхэ (онсолбол, түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэхын түлөө мүрысэхэ), үзэл суртаалай, хүмүүжүүлгын, ойлгуулламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха гэжэ партиингаа ЦК-гай энэ Пленумэй хараалжа байхада бидэ, хүдэлмэришэн ангии, халуунаар дэмжэнэбди. Тус Пленумэй хараалһан гүн удхата шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа гамнахагүйбди.

В. ПОПОВ,
Улаан-Үдын прибор бүтээлгын заводой токарь.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй материалнууд

1983 оной июниин 14—15-да болоһон КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй материалнууд амяараа брошюра болгогдожо барлагдаба. Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Пленум тухай информационно мэдээсэл, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. У. Черненкын «Партиин үзэл сурталай, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин гол шухала асуудалнууд» гэһэн элидхэл, КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй тогтоол тэрээн соо оруулагдаа.

Политиздат хэблэл тус брошюрые олон хэһэгээр барлажа гаргаба. **(ТАСС).**

РСФСР-эй АРБАДАХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДОЛООДОХИ СЕССИИН НЭЭГДЭХЭ ТУХАЙ

РСФСР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй долоодохи сесси 1983 оной июниин 24-дэ үглөөнэй 10 часта Кремлиин Ехэ ордондо нээгдэхэ.

ХАНИ БАРИСААНАЙ УРЯА ДОРО

...юниин 21-дэ Мо... нээгдэһэн выс... Грузиин уран ...тай искусствын ...баритадай бү... ...ууд табигданхай. ...ба Грузи хоёр... хоорондо эб нэ... ба нэгэ нэгэн... ...һалалсаха тухай ...шын хуулита до... ...гар табигда... 200 жэлэй ойдо зо... ...гдажа, РСФСР-тэ ...һэн республикын ...атура ба искусствын үдэрнүүдтэй тус выставкэ тудалдана.

«Хани барисаанай ба аха дүү ёһоной нүхэсэлэй хоёр зуун жэл» гэһэн уряа һайндэрэй темые тодорхойлоо юм. Энэ үдэр үнгэрэгдэһэн хоёр республикын зохёохы ажалтанай интеллигенциин түлөөлэгшэдэй уулзалганууд дээрэ Россиин ба Грузиин соёлой уран бэлигтэнэй үрэ түгэс харилсаа холбооной олон тоото жэшээнүүд харуулагдаһан байна. Эндэ хабаадаһан уран зохёолшод, композиторнууд, уран зураашад, кинематографистнууд хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолһон, саашанхи ажал ябуулгынгаа түсэбүүдые хараалһан байна. Нарата республикын түлөөлэгшэд «Стрела» заводто айлшалаа. Коммунис ажалай энэ коллектив Тбилисиин үйлэдбэриин «Исани» гэжэ гуталай нэгэдэлтэй, Грузиин бусад предприятинуудтай нягта холбоотой байдаг юм.

Программадань олон һонирхолтой үйлэ хэрэгүүд оруулагданхай. «Грузия-фильм» студидэ байгуулагдаһан фильмүүд «Москва» кинотеатрта харуулагдажа эхилээ. Н. Думбадзын «Кукарача» гэжэ туужаар Грузиин кинематографистнуудай буулгаһан фильм, һүүлэй жэлнүүдтэ бүхэсоюзна ба уласхоорондын фестивальнуудта шагналнуудта хүртэһэн фильмүүд харуулагдана. К. Марджанишвилиин нэрэмжэтэ академическэ драмын театр москвагайхидта Шекспирэй «Отелло» гэжэ трагедиие харуулаа.

(ТАСС-ай корр).

Хүдөө ажахын шэнжэлэл

ШАМДАХААР САГ ЕРЭЭ

Энэ жэлэй хабар ехэл хүйтэнөөр ерэжэ, таряашадай урда нилээд олон бэрхэшээлнүүдые табяа. Байгша ондо хаа хаанагүй хэзээ хэзээнэйхиһээ орой хабарай тарилгын хүдэлмэри эхилэгдэһэн байна. Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэһэнэй ёһоор республикын колхоз, совхозууд арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлдэ бүхыдөө 741.411 гектарта **ороohото, тэжээлэй болон бусад ургамалнуудые** тариха һаа, харин июниин хахадай байдалаар дүн хамта 655.312 гектарта таригдаа гэхэ гү, али түсэб 88 процент дүүргэгдээ. Энэнь нёдондонойхидо орходоо 18.764 гектараар ехэ болоно. Баргажанай, Бэшүүрэй, Хяагтын, Кабанскын районуудай механизаторнууд харюусалгатай хүдэлмэреэ эдэ үдэрнүүдтэ түгэсхэбэ. Тусхайлбал, эдэ районуудай ажахынууд даабаряа 99—96 процентдэ хүргэнхэй. Харин Яруунын, Захааминай, Прибайкалиин, Сэлэнгын, Түнхэнэй районуудай таряашад түсэбөө оройдоол 67—90 процент болгоошье һаа, нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулхада, дүнгүүдынь нилээд доошоо байна. Дээрэ дурсагдагша ажахынууд тэрэнээ усадхахын түлөө оролдохо ёһотой.

Байгша ондо республикын ажахынууд бүхыдөө 497.357 гектарта **ороohото болон ороohото-бобово ургамалнуудые** тариха түсэбтэй байбал, тэрэнэй 99 процентыень тариһан байна. Эндэ Яруунын, Бэшүүрэй, Хэжэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Кабанскын районууд даабаряа дүүргэнгүй үлэшөө.

Республика дотор **шэниисэ** тариха түсэб 116 процент бэелүүлэгдээ. Гансал Прибайкалиин районой таряашад түсэб дүүргэжэ шадаагүй. **Ешмээн** тарилгаар Хэжэнгын, Бэшүүрэй, Түнхэнэй районууд даабариа арай шамай 86—99,6 процентдэ хүргэһэн байна. Харин бэшэниинь урдаа табиһан зорилгонуудаа амжалтатай бэелүүлээ.

Гэршүүхэ ехэ сэнтэй ургамал гэжэ тоологдодог. Тиимэһээ энэ ургамал байгша ондо шадаал һаа ехээр таригдаха байгаа гэжэ һанамаар. Энэ жэлдэ бүхыдөө 2659 гектарта гэршүүхэ таригдаха байбал, харин мүнөө 2930 гектарта хүргэгдөө гэхэ гү, али түсэб 110 процент дүүргэгдээ. Гансал Загарайн, Бэшүүрэй, Зэдын районууд даабарияа бэелүүлжэ шадаагүй.

Байгша ондо республикын колхоз, совхозууд **хара таряа** тариха түсэбөө үлүүлһэн байна. Хяагтынхид, мухар-шэбэрэйхид энэ талаар гээгдэлдэ оронхой. **Обёос** тарилгаар түсэб 91 процент болонхой. Прибайкалиин, Түнхэнэй болон бусад районуудай обёос тариха даабаряа 126—140 процентдэ хүргөөд байхадань, харин Яруунын, Хурамхаанай, Сэлэнгын районууд түсэбөө оройдоол 49—58 процент бэелүүлээ.

Энэ жэлэй июниин хахадай мэдээнэй ёһоор **ороohото-бобово** ургамалнуудые тариха даабари 70 процент, **кукуруза 98, олон жэлэй ногоон 28, зелёнко 34, тэжээлэй корнеплод** 77 процент болгогдоһон байна. Кукуруза тарилгаар Түнхэнэй, Мухар-Шэбэрэй, Захааминай районууд ехэл гээгдэлтэй. Баргажанай, Бэшүүрэй районуудай олон жэлэй ногоо тариха түсэбөө 2,1—7,2 дахин үлүүлэн дүүргээд байхадань, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын, Прибайкалиин районуудай ажахынууд энэ ногоогоо тарилгада ехэ гээгдэлдэ ороо.

Байгша ондо республикын ажахынууд 15488 гектарта **хартаабха** тариха һаа, харин мүнөө 15511 гектарта һуулгаа гэхэ гү, али түсэб 100,1 процент дүүргэгдэбэ. Хурамхаанай, Баунтын, Түнхэнэй районууд түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй. Мүн 2413 гектарта **овощ** таригдаха даабаритай байбал, тэрэнэй 49 процентнь газарай хүрьһэндэ һуулгагдаа. Мүнөө огородой эдеэн бүхы районуудта түлэг таригдажа дүүрэнтэбэ.

Республикын зарим колхоз совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд сагай уларилда һамшаад, элдэбын шалтагаануудые урдаа барияд байһаар, үнэтэй сагаа гээгээ бшуу. Эдэ үдэрнүүдтэ таряашад, огородой эдеэ ургуулагшад дутуу дунданууддаа гүйсэд элирүүлээд, дары хэмжээ абажа, ерэхэ ургасын һуури табиха хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулха байһандань найдамаар.

Буряадай АССР-60

Үнэтэ ехэ баялигтай, Үнэн сэхэ ажалшадтай

Республикын үнинэй, ажалша городуудай нэгэн Закаменск өөрын онсо илгаатай түхэл шэнжэтэй. Энэ горнягуудай хото. Буряад ороной хадын ашагта малтамалнуудые олзоборилхо эгээл түрүүшын предприяти — Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат эндэ оршодог. Мүн ондоошье промышленна предприятинууд эндэ үдэр ерэхэ бүри хүгжэнэ. Закаменск городой ажалшадай ажаһуудал, ажал тухай энэ хуудаһандамнай уншагты.

ДЕПУТАДУУДАЙ ҮҮРГЭ ЕХЭ

Манай хөөрэлдөөн

Закаменскын городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Виктор Иннокентьевич Иннокентьевтэй манай корреспондент уулзажа, хэдэн асуудалнуудта харюусахыень гуйһан байна.

Асуудал: Виктор Иннокентьевич, Закаменск хотын экономико-географическа байдал ямар гээшэб?

Харюу: Манай хото промышленностиин талаар хүгжэнги түбүүдһээ холо, хада уулатай, өөрын онсо байгаалитай газарта хүгжэн ургана. Түмэр замай Зэдэ станциһаа 245, Улаан-Үдэһөө 450 километрэй зайда тэрэ оршодог юм. Бүхы холбоон имагтал автомашина болон самолёдоор хэгдэнэ.

Асуудал: Хотын промышленна үйлэдбэриин хүгжэлтэ тухай хөөрыт.

Харюу: Эдеэ хоолой, оёдолой, барилга-хабсаралгын, олзоборилгын, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын болон бусад — бүхыдөө 20 гаран предприятинууд хүдэлмэрилнэ. Буряад орондо хадын ашагта малтамалнуудые шанаржуулгын промышленностиин эгээл түрүүшын предприяти — Зэдын вольфрам-молибденэй комбинат эндэ оршодог. Райондо, хотодо ашаа зөөжэ, асархада, ехэ гаргашатай. Хэрэглэмжын олон зүйлнүүдые бидэнэр өөһэдынгөө арга шадалаар нютагтаа үйлэдбэрилдэг болообди. Жэшээнь, барилгын материалнууд, заһабарилгын, кузнечнэ, шудхамал хэрэгсэлнүүд, эдеэ хоолой олонхи зүйлнүүд болон бусад хэрэгсэлнүүд бэлэдхэгдэнэ.

Асуудал: Предприятинуудайнгаа ажалай амжалтанууд тухай уншагшадтамнай тобшохоноор хэлэжэ үгыт?

Харюу: Үнгэрһэн, 1982 ондо горсоведэй гүйсэдком ажалаа нилээд һайжаруулжа, арадай ажахын һалбаринуудые хүтэлбэрилхэ үүргэеэ муу бэшээр дүүргээ. Тиин промышленна продукци худалдаха түсэб 104,5 процент, товарна продукци гаргаха — 102,6, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ — 102 процент дүүргэгдээ һэн. Жэлэйнгээ түсэб, социалис уялгануудаа Зэдын комбинадай, Закаменскын госпромхозой, хилээмэнэй заводой, типографиин коллективүүд болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Предприятинуудай ажахынуудта адууһа мал, гахайн тоо толгой олошороо, тоһо, мяха үйлэдбэрилгэ нилээд ургаа. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэб 108,4 процент дүүргэгдэжэ, 6 миллион 26 мянган түхэригэй гол фонднууд ашаглалгада оруулэгдаа һэн. Эд барааһай худалдаанай эрьесэ 22 миллион 266 мянган түхэригтэ хүрэжэ, түсэбһөө гадуур 335 мянган түхэригэй эд бараан, эдеэ хоол худалдагдаа.

Байгша оной түрүүшын табан һарын туршада социалис мүрысөөнэй манлайда тоһоной заводой (директорынь Б. Д. Доржиев), Зэдын комбинадай (директорынь М. И. Семенов), районно типографиин (директорынь Ж. Б. Галданов) коллективүүд дабшаһан зандаа.

Асуудал: Закаменск хотын ерээдүйн хүгжэлтын зам тухай юу хэлэхэ байнат?

Харюу: 1974 ондо «Ленгипрогор» институтда зохёогдожо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ баталагдаһан генеральна түсэбэй үндэһөөр манай хото жэлһээ жэлдэ урган хүгжэнэ. Арбан нэгэдэхи табан жэл соо промышленна барилгануудһаа гадуур ажаһуудалай 24,7 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра ашаглалгада оруулагдаха юм. Тиихэдэ ажаһуудалай эрилтэ хангаха, холбоо холбоонойлон бусад байшангууд, 320 һууритай үхибүүдэй комбинат, 340 һууритай пионернүүдэй лагерь, худалдаа наймаанай түб баригдаха хараатай.

Асуудал: Хотоёо болбосон түхэлтэй болгохо талаар ямар хэмжээнүүд хараалагдаа гээшэб?

Харюу: Байгша оной февраль һарада горсоведэй дүрбэдэхи сесси дээрэ, Буряадай АССР-эй 60 жэлэй болон Зэдын комбинадай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ Закаменск хотые болбосон түхэлтэй болгохо, архитектурна талаарнь уран гоёор шэмэглэхэ, ариг сэбэрыень һайжаруулха талаар 1983—1984 онуудта бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулганууд түсэб баталагдаа һэн. Хараалагдаһан 45 хэмжээнүүдэй олонхинь бэелүүлэгдэнэ. Тиин Первомайска болон Декабристнуудай үйлсэнүүдтэ электрын элшэ хүсэ дамжуулха подстанцинууд тодхогдоо. Уһанай соргонууд Холтоһоной үйлсэнүүдээр татагдаба. Хотын үйлсэнүүдтэ ургуулагдадаг модо, бургааһад, сэсэрлигүүд сэбэрлэглэжэ хорёологдоо. Крупскаягай үйлсэ асфальтаар хушагдаба. Үхибүүдэй наададаг талмайханууд уран гоёор түхеэрэгдэнэ. Түбэй стадиониие шэнээр һэльбэн заһабарилха хүдэлмэри ябуулагдана. Бүхы хараануудай саг болзорто бэелүүлэгдэхэ бэйһандань этигэнэб. Юундэб гэхэдэ, предприяти, эмхи зургаанудай хүтэлбэрилэгшэд харюусалгаа мэдэржэ хүдэлмэрилнэ. Хотоёо болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгые горсоведэй депутадууд бодомжотойгоор эмхидхэдэг юм. Мүнөө тэдэнэр хотые ногооруулха, ариг сэбэрыень сахиха социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зорилго урдаа табинхай.

Асуудал: Горсоведэй саг үргэлжын комиссинуудай ажал хүдэлмэри тухай хөөрыт?

Харюу: Закаменскын горсоведтэ бүхыдөө 50 депутадууд һунгагданхай. Саг үргэлжын 8 комиссинуудта тэдэнэр хүдэлмэрилжэ, экономикын, социально-соёлой асуудалнуудые шиидхэнэ. Арадай түлөөлэгшэдэй хүсэл оролдолгоор лэ бүхы амжалтанууднай түйлагдана гээшэ. Эдэбхитэдэй, һунгагшадайнгаа сахла, найдабари дүүргэдэг депутадуудай дунда А. Г. Башкатов, А. Д. Цыбиков, Т. И. Добрынина, П. И. Бутин, Г. И. Григорьев гэгшэдые нэн түрүүн нэрлэхэ хүсэлэнтэйб.

ЭХЭНЭР-ТҮРҮҮ МАШИНИСТ

Шанаржуулгын фабрика Зэдын комбинадай томо цехүүдэй нэгэн болодог юм. Юнхэрэй, Холтоһоной уурхайнуудта малтажа абтаһан руда эндэ асарагдана. Механическа, химическэ аргануудые шанаржуулагшад хэрэглэжэ, тэрээнһээ молибден, вольфрам болон бусад үнэтэ металлнуудые илган гаргадаг. Эдэ ашагта малтамалнууд бүгэдөөрөө холигдон шанаржуулагдажа, концентрат болон гарадаг байна. Тиимэһээ шанаржуулагшадай арга шадабариһаа тус комбинадай бүлэг хүдэлмэриин дүн дулдыдадаг гээшэ.

Тус фабрикада руда бутарган тээрмэдэгшээр Валентина Фёдоровна Урманова найман жэлэй туршада хүдэлмэрилжэ, ажалай ехэ дүй дүршэлтэй болоһон намтартай. Энэ хугасаа соо тэрэ хэдэн мэргэжэлнүүдтэй болоо, шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые шудалаа. Оролдосотой, ажалша бүхэриг, журамтай, олондо хүндэтэй эхэнэр юм.

1982 онһоо Валентина Фёдоровнагай хүдэлмэрилдэг халаан (хүтэлбэрилэгшэнь В. М. Петров) һара бүридэ түсэбтэ даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэнэ. Тиихэ зуураа журам хазагайруулха, гүрэнэй хуули эбдэхэ ушар эндэ огто үзэгдөөгүй. Квартал бүриин дүнгөөр тус халаан комбинадай эрхимүүдэй зэргэдэ оролсодог. Жэшээнь, байгша оной нэгэдэхи кварталда түсэбөө 112,3 процент дүүргэжэ, КПСС-эй Захааминай райкомой, райгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Валентина Фёдоровна предприяти дотороо шадамар бэрхэ һурган хүмүүжүүлэгшэ гэжэ суурхадаг. Дүршэлтэй тээрмэшэнэй шабинар Нина Тютькина, Людмила Каратаева болон бусад түрүү үйлэдбэрилэгшэд болонхой. Мүнөө үедэ нүхэр Урманова гурбан залуу шанаржуулагшадые һургана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) суута тээрмэшэн Валентина Федоровна Урманова һурагшатаяа.

С. ДОНДОКОВАГАЙ фото.

Тоо, баримтанууд

Городой 13 библиотекэдэ 250 мянга гаран номууд тоологдоно. Уншагшадай тоо 26 мянганда хүрөө.

Районой «Ажалай туг» газетэ ород хэлэн дээрэ 5314, буряад хэлэн дээрэ 642 хэһэгээр хэблэгдэнэ.

Түбэй больницын комплекс 345 оротой. Мүн эндэ 2 поликлиникэ, санэпидстанци, элүүрые хамгаалха 5 пункт хүдэлнэ.

Ажаһуугшадай элүүр энхые 60 врач, дунда эрдэмтэй 192 мэргэжэлтэд сахин хамгаална.

Буряадай АССР-эй габьяата 5 врач, «СССР-эй элүүрые хамгаалгын отличник» — 4, дээдэ ба нэгэдэхи категориин 8 врач хүдэлмэрилнэ.

Ажаһуугшадай 1000 хүн бүридэ дунда зэргээр 1750 газетэ болон журнал захигдана.

Городой 920 бүлэ үмсынгөө гэр байрада ажаһууна. Гэр бүхэнэй дунда зэргын талмай 38 дүрбэлжэн метр болодог юм.

Юрэнхы эрдэмэй дунда һургуулинуудта РСФСР-һургуулинуудай габьяата — 2 багша. Буряадай АССР-эй габьяата — 6 багша, «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн нэрэ зэргэтэй 12 хүн хүдэлнэ.

Городой ажаһуугшад үмсэдөө 500 гаран хүнгэн автомашинатай. Тиихэдэ 1341 хүндэ, 2310 хүнгэн мотоциклнууд ба мотороллернууд тоологдоно.

БАЛТА, ХАДУУРАЙ БАТА ХОЛБООН

Манай районой хүдэлмэришэд болон таряашад бата холбоотойгоор ажаллана. Закаменск хотын промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай дүшөөд шахуу коллективүүд хүдөө нютагаархиндаа туһа хүргэдэг заншалтай. КПСС-эй райкомой, райгүйсэдкомой хамтын тогтоолоор тэдэ юһэн совхозуудые шефтээ абанхай юм. Энэ холбоо барисаһан һүүлэй жэлнүүдтэ улам үргэдэнэ. Нүхэр ёһоной энэ туһаламжань илангаяа 1982 онһоо, СССР-эй Эдеэ хоолой программые баталан абаһан сагһаа хойшо, улам һайжаржа байна.

Нёдондо жэлдэ Закаменск хотодо ажаһуугшад 2255 центнер набшаһата тэжээл, 9400 центнер үбһэ совхозуудта бэлэдхэһэн юм. Зэдын комбинат нимэ тэжээл тус тустаа 630 болон 3450 центнер нөөсэлөө. Захааминай гүрэнэй олзоборилго-үйлэдбэрилгын ажахы Михайловкын совхоздо хоёр байратай хоёр гэр ашаглалгада оруулаа, 340 кубометр хюрөөдэгдэһэн барилгын модо үгөө, ажалшадынь хониной нооһо хайшалалгада, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадалсаа. Гуджирай КГРП-гэй коллектив Далахайн совхозой 40 тонно ашаа Зэдын түмэр замай станциһаа зөөжэ, ажахын автомобильнуудые заһабарилаа, үбһэ тэжээл бэлэдхэлдэ 250 хүн ажаллаа. Оньһожоруулагдамал ой модоной ажахы Санагын совхоздо шэнэ гэр бодхооһон, 150 кубометр барилгын модо, модоор хэгдэһэн 40 мянган түхэригтэй зүйлнүүдые бэлэдхээ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түгэсэтэр совхозуудта туһаламжа хүргэхэ түсэбүүд табигдажа, өөһэд хоорондын хэлсээн баталагдаһан байна. Жэшээнь, СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Зэдын комбинат (директорынь М. И. Семёнов), шефскэ комиссиин түрүүлэгшэ С. Ф. Попов) 1985 он болотор 7 совхозуудта шэнэ барилгануудые бодхоохо, үйлэдбэриин ба соёлой-ажаһуудалай объектнүүдые заһабарилха, элдэб материал болон түхеэрэлгэнүүдые үгэхэ, мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ, агитбригадануудые эльгээхэ, мүн хүдөө нютагуудай һурагшадые комбинадай пионерлагерьта, ажалшадые профилакторидоо амаруулха гэхэ мэтэ уялгануудые абаа һэн. Тиигэжэ тус предприятиин цехүүдэй хүдэлмэришэд тосхонуудта гэр байрануудые барина, үһа бүлэжэ гаргадаг худагай хэрэгсэлнүүдые тодхоно, автозаправка ба АВМ хабсаргана, силосэй нүхэнүүдые малтана, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Эдэ жэлнүүдтэ бүхыдөө 349 мянган түхэригтэй туһаламжа хүргэхэ гэһэн уялга комбинадай хүтэлбэри абаа.

Мүн «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй ПМК-гай коллектив (начальнигынь Б. Ж. Жамсаранов, парторганизациин секретарь В. М. Дымпилов) Санагын совхозой һүнэй фермын дал, малшадай гурбан гэр байра заһабарилха, барилгын материалнуудаар хангаха, бани болон улаан булан түхеэрхэ, 80 центнер набшаһата тэжээл, 150 центнер үбһэ бэлэдхэхэ уялгатай.

Имэрхүү түсэбүүдые Закаменскын бусад предприятинуудай, эмхи зургаануудай коллективүүд хараалжа, мүнөө бодото дээрэнь бэелүүлжэ эхилээ.

А. ЗАМБАЛАЕВ,
КПСС-эй Захааминай райкомой инструктор.

ЭРШЭТЭ АЖАЛАЙ ОХИН

СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай хүдэлмэришэд түрэл республикынгаа жаран жэлые политическэ болон ажалай үндэр эдэбхиин оршон байдалда угтажа байна. Буряад дайдын эгээл захын нютаг Захааминда байгуулагдаһан, газар дорохи баялигыень Эхэ орондоо бэлэглэхэ, районой экономико, соёл болбосоролые эршэмтэйгээр хүгжөөхэ үүргэтэй тус предприяти хүсэн түгэс болоһоор үнинэй. Хадын ашагта малтамалнуудые шанаржуулгын промышленна үйлэдбэриин мүнөө үеын эрилтэдэ харюусамаар газар малталгын болон руда шанаржуулгын оньһон техникээр тэрэ дүүрэн хангагдаа. Комбинадай коллектив хадаа гол мэргэжэлтэд-горнягуудһаа гадна шанаржуулагшад, автомобилистнүүд, түмэр шудхагшад ба болбосоруулагшад, электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилэгшэд, хүдөө ажахын һалбариин хүдэлмэришэд болон бусад ажалшадые нэгэдүүлнэ. Тэдэнэй хамтын оролдосотой ажалай хүсөөр үнэтэ ашагта малтамалнууд абтадаг гээшэ.

Предприятиин ажалша коллектив ород, буряад, украин, белорус, чуваш болон бусад олон үндэһэ яһатанһаа бүридэнэ. Бүхыдөө 21 яһатан эбтэй эетэйгээр хүдэлжэ, түсэбтэ даабаринуудаа амжалта түгэсөөр бэелүүлһээр. Юрынхидөө коллектив тогтонижоһон ажалшадаараа — гэр бүлөөрөө, нэгэ мэргэжэл шудалан, хүдэлмэрилдэг зоноороо шалгардаг юм. Жэшээнь, горнягууд Будаевтан, Торсогоевтон, автомашинын жолоошод Тугариновууд, Перденковууд, Алаторцевууд гэгшэдэй 3—4 үеын үг гарбалтан, мэргэжэлээ үеһөө үедэ дамжуулан, ажаллана.

Манай парти болон правительство үйлэдбэриин түрүүшүүлэй ажалай габьяае үндэрөөр сэгнэдэг гээшэ. Комбинадай 300 гаран хүдэлмэришэд болон алба хаагшад гүрэн түрынгөө орден, медальнуудаар шагнагданхай. Тэдэнэй дунда Ленинэй орденто руда шанаржуулагша Е. И. Грыдина, модошо дархан Д. А. Баиров, Октябриин Революциин орденто Холтоһоной руднигай бригадир байһан Д. Ц. Самбилов, Юнхэрэй уурхайн мастер И. Ф. Березкин, горняк И. В. Нуждов болон бусад оролсоно.

Ерэхэ, 1984 ондо комбинадайнгаа байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе һайндэрлэхэмнай. Ушар иимэһээ энэ түүхэтэ үдэрөө нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө ехэ бэлэдхэл хаа хаанагүй хэгдэжэ байна. Комбинадай дирекциин, парткомой, профкомой, ВЛКСМ-эй комитедэй ябуулдаг эмхидхэлэй болон ниитэ-политическэ бүхы хүдэлмэри энэ хэрэгтэ зорюулагдана гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Эдэ жэлнүүдэй үедэ комбинадтай хамта Закаменск хото урган хүгжөө. Тэрэ Буряадай баруун-урда зүгэй промышленна ба соёлой түб болонхой. Түрүүшын жэлнүүдтэ баригдаһан набтар модон гэрнүүд болбосон түхэлтэй, табан дабхар байшангуудаар һэлгэгдэнэ. Үнгэрһэн, арбадахи табан жэлдэ бүхыдөө 23 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд болон промышленностиин шэнэ барилганууд ашаглалгада оруулагдаа. Мүнөө сагай эрилтэдэ харюусаха юрэнхы дунда гурбан һургуули, заочно болон үдэшын дунда һургуулинууд, һуралсалай-үйлэдбэриин комбинат, техническэ мэргэжэлэй училищи, искусствын һургуули спортын һургуули, пионернүүдэй байшан, гурбан библиотекэ, 9 саад болон яслинууд, больницын комплекс, профилактори хүдэлмэрилнэ, мүн соёлой байшан, кинотеатр «Горняк», клубууд, стадион, сэсэрлиг болон бусад соёлой, сэнгэлгын газарнууд бии.

Түрэл республикынгаа алдарта ой... комбинадай коллектив ажалай үндэ... амжалтаар угтана. Арбан нэгэдэхи таб... жэлэй хоёр жэлэй түсэб түгэс бэелү... лэгдээ һэн. 1982 ондо РСФСР-эй Верхо... но Соведэй Президиумэй Указаар ком... бинадта СССР-эй 60 жэлэй ойн нэрэмжэ... гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргын олгогдоһо... ушараар ехэтэ баясанабди.

Байгша оной түрүүшын кварталда пр... дукци гаргаха даабари 103,9 процен... дүүргэгдэжэ, түсэбһөө гадуур е... продукци гүрэндөө оруулагдаа. ... хы цехүүд хубиингаа түсэбүүд... бэелүүлһэн байна. Нэгэдэхи квартала... дүнгөөр комбинадай коллектив КПСС-... обкомой, Министрнүүдэй Соведэй, об... профсоведэй, ВЛКСМ-эй обкомой да... жуулгын Улаан тугта хүртэжэ, республ... кынгаа Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэ... Иимэ хүндэлэлдэ табадахяа хүртэбэбди.

Түрэл республикынгаа 60 жэлэй ой... хүндэлэлдэ комбинат дотороо социал... мүрысөө үүсхэһэн Холтоһоной рудни... коллектив (начальнигынь П. А. Костыл... партбюрогой секретарь А. Л. Михайл... профкомой түрүүлэгшэ А. А. Штырев) ... гэдэхи кварталда металл абаха түсэб... уридшалан, мартын 15-да, хада малта... түсэбөө мартын 26-да түгэсхөө. Табан ... рын түсэб майн 27-до дүүргэгдэһэн ба... на.

Һайндэрэй хүндэлэлдэ абтаһан, дэ... лүүлэгдэһэн уялгануудаа амжалтатайга... бэелүүлһэн үйлэдбэриин коллективүүд... түрүү зэргэдэ Холтоһоной руднигай В. ... Рябов, Б. Б. Базаров гэгшэдэй хад... малталга хэдэг бригаданууд, руда зөө... БелАЗ-540 түхэлэй автосамосвалай ... лоошодой бригада оролсоно. Энэ ко... лективые Буряадай АССР-эй Верхов... Соведэй депутат В. И. Тугаринов хүтэл... рилнэ. Һонгинын шахтын А. К. Зайцев... бригадынхид, шанаржуулгын фабрик... В. М. Петровой технологическа халаан... хид һара бүридэ түсэбөө үлүүлэн дүүр... дэг юм.

Комбинадай коллективэй урдахи ... рилгонуудаа урагшатайгаар бэелүү... хэрэгтэ үйлэдбэри дээрэ тааруу ... эрхэ байдал тогтоолго, ажалшадай а... һуудалые һайнеар хангалга, ажалай ... рам шангадхалга ехээр нүлөөлхэ ... тэй. Тиимэһээ профсоюзай комитет ... асуудалнуудые зүбөөр, түргэнөөр шии... хэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлдэг ...

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ комби... дай коллективэй хараалһан хэмжээн... олон. Нэн түрүүн руда малтажа аба... үргэдхэхэ уялгатайбди. Тиин руда шан... жуулгада шэнэ оньһон техникэ, ... аргануудые нэбтэрүүлхэ, үнэтэ мет... илган абалгаяа дээшэлүүлхэ хэмжээн... хераалагдана. Мүн ехэхэн промышлен... соёлой барилганууд, ажалшадай гэр б... оанууд бодхоогдохо юм. Эдэ жэлнү... тэ, жэшээнь, худалдаа наймаанай ... үхибүүдэй комбинат 60—60 бүлын ... һууха 7 гэрнүүд болон бусад бари... нууд ашаглалгада оруулагдаха түсэб...

Түүхэтэ ойн баярые угтаха үедөө ком... бинадай ажалша коллективүүдтэ соц... лис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрнэ. Эн... һээ уламжалан эмхидхэлэй, үзэл сур... лай, ниитэ-политическэ ехэ хүдэлм... ябуулагдана.

А. ВАГАНО...
Зэдын вольфрам-молибден... комбинадай профкомой түрүүлэгш...
Социалис Ажалай Геро...

Евгения Александровна Комарова Закаменск хотын юрэнхы эрдэмэй гурбадахи дунда һургуулида таһалгаряагүйгөөр гуша гаран жэлэй туршада хүдэлмэрилнэ.

Олон жэл соо һургуулиингаа эхин партийна организациие толгойлһон юм. Евгения Александровна бүхыдөө 11 дахин бага үхибүүдые эхин һургуули дүүргүүлжэ гаргаһан намтартай. Тэрэнэй түрүүшын шабинар багшын, инженерэй, врачай, хүдэлмэришэнэй мэргэжэлтэй боложо, Эхэ оронойнгоо олохон хото болон тосхонуудта ажаллана.

Дүй дүршэлтэй багша Евгения Александровнада «Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой.

Октябриин Революциин орденоор, «Шэн габьяата ажалай түлөө В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» гэһэн медаляар тэрэ шагнагдаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. А. Комарова хэшээлэй үедэ.

ЭРХИМ БИБЛИОТЕКАРЬ

Закаменск хотын Соведүүдэй талмай дээрэ районой Хүндэлэлэй самбар тодхогдонхой юм. Ажалдаа шалгарһан, урагшаа эрмэлзэһэн, хүн зондоо хүндэтэй хүнүүдэй дүрэ зурагууд тэндэ һуулгагдана. Эдэнэй дунда байгшадай нэгэн Александра Фёдоровна Кулакова городской библиотекые даагшаар хүдэлдэг юм. Тэрэнэй ажалайнь намтар юрын лэ байха.

— Библиотекэдэ минии хүдэлжэ эхилхэдэ, оройл хоёр мянган номууд, мүн хоёр зуугаадһаа дээшэ бэшэ уншагшад тоологдодог бэлэй, — гэжэ Александра Фёдоровна хөөрэнэ. — Библиотекэмнай һургуулиин кабинедүүдэй нэгэн соо байгша һэн. Хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, бишыхан гэр үгтэһэн юм. Тиин Зэдын комбинадай соёлой ордоной ашаглалгада оруулагдахада, манай библиотекэ уужам байратай болоо бэлэй. Мүнөө гуша гара мянган номуудтай, таба мянган уншагшадтай гээшэбди, — гэнэ.

...Он жэлнүүдэй ошохо бүри Александра Фёдоровна мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ, уншагшадайнгаа хүндэлэлдэ хүртэжэ эхилээ. 1970 онһоо 1979 он болотор тэрэ библиотекын абонементнэ таһагые даагшаар хүдэлөөд, һүүлээрнь уншагшадай таһагые тушаажа абаа һэн.

Эрдэм мэдэсээрээ адли бэшэ уншагшадай элдэб олон эрилтэнүүдтэ гүйсэд харюусамаар хүдэлхэдэ хүнгэн бэшэ байһаниинь элитэ. Теэд Александра Фёдоровна ямаршье бэрхэшээлнүүдһээ тунхаридаггүй һэн тула, ажал хүдэлмэриеэ мүнөө сагай эрилтэдэ харюусахаар ябуулна.

1982 ондо М. Степановай «Түргэн мүрэн дээрэ», А. Фадеевэй «Залуу гварди» гэжэ номуудаар уншагшадай конференци, «Сэхэ хөөрэлдөөн» гэһэн аман үгын журнал, «Арадуудай хани нүхэсэл» гэжэ темээр конкурс, «Нэгэ гэрэй үхибүүд» гэжэ поэзиин үдэшэ үнгэргөө. Эдэ хэмжээ ябуулганануудынь СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан юм.

Александра Фёдоровна номуудые олоной дунда тарааха, тэдэнэй удха, геройнуудтай хүн бүхэниие танилсуулха гэжэ оролдодог заншалтай. Илангаяа КПСС-эй XXVI съездын материалнууд, КПСС-эй гадаадын политика, экономико, совет ажаһуудал тухай бэшэгдэһэн номууд тухай олондо ойлгосотойгоор хөөрэдэг. Гадна лектор, агитатор, пропагандистнуудта хэрэгтэй номуудые, материалнуудые шэлэн оложо туһалдаг юм.

Городской библиотекэдэ ороһон хүн бүхэн олон тоото картотекэнүүдтэй танилсана. «Совет Буряад ороной 60 жэлэй ой» гэһэн темээр илангаяа баян материалнууд суглуулагданхай. Александра Фёдоровна дунда һургуулинуудта «Библиографи — шинии туһалагша» гэһэн хэшээлнүүдые үнгэргэдэг байха юм.

Энэ жэлэй туршада «Табан жэлдэ — эршэтэ ажал», «Эб найрамдалай болон амгалан тайбан ажаһуудалай түлөө», «Пропагандистын булан» гэхэ мэтэ выставкэнүүд эмхидхэгдээ. Тиихэдэ «Тучи над Борском» гэжэ кинофильмые хүнүүдэй харахын урда тээ «Шажан мүргэлтэй яажа тэмсэхэ тухай» хөөрэлдөө үнгэргэһэн байна.

Район дотор совхозуудай экономикын болон соёлой үдэрнүүд үнгэргэгдэжэ эхилээ. Энээндэ Александра Фёдоровна мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Жэшээнь, Цахирай совхозой тоосоходо, «Буряад нютагни, ши минии шэмэглэл гээшэш» гэһэн стенд тэрэ бэлэдхээ һэн.

Библиотекарь Кулакова һурагшадые номдо дуратайгаар хүмүүжүүлгэдэ гол анхаралаа хандуулна. Һурагша бүхэнэй эрдэм мэдэсэтэй, наһантайнь тааралдуулан, номуудые шэлэжэ дурадхахаһаа гадна, заабол ямар асуудалда анхаралаа хандуулха тухайнь һануулга хэдэг юм. Ушар иимэһээл городской библиотекэ соо эдир уншагшад олоороо суглардаг.

Хүдөө тосхонуудай библиотекарьнүүдтэ Александра Фёдоровна саг үргэлжэ туһаламжа хүргэдэг, уншагшадтай хүдэлмэрилхэ аргануудые заажа үгэдэг юм.

Дундуурша наһатай, налархай зөөлэн абари зантай Кулакова ажал хүдэлмэри тухайгаа һайрхаха дурагүй. Теэд шэлэһэн мэргэжэлдээ үнэн сэхээр хандадаг, хэлэһэн үгэдөө заабол хүрэдэг хүн ха юм.

Манай орон дотор нэн түрүүн ажалша бэрхэ, үнэн сэхэ хүн сэгнэгдэдэг гээшэ. Ушар иимэһээ Александра Фёдоровна «Шэн габьяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» гэһэн медаляар, Буряадай АССР-эй Соёлой министерствын, КПСС-эй райкомой, райгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар, мүн үнэтэ бэлэгүүдээр нэгэнтэ бэшэ шагнагдаһан байна. 1982 оной эрхим ажалайнгаа түлөө районой Хүндэлэлэй самбарта тэрэнэй дүрэ зураг оруулагдаба ха юм.

Л. ЛЫГДЕНОВА,
хүдөө бэшэгшэ.

НАМТАРАЙНЬ ХУУДАҺАНУУД

△ 1932 он. М. В. Бе... ковагай хүтэлбэрилһэн б... лэг геологууд Холтоһоно... Юнхэрэй, Хужардай жал... нуудта вольфрамаар ба... һудалнуудые олобо.

△ Тэрэл жэлдэ шэ... лэгшэдэй багахан һууринууд... байгуулагдажа, Городо... гэжэ нэрлэгдээ һэн.

△ 1938 оной мартын... Городок хадын малта... ашаглагшадай посёл... болгогдобо.

△ 1944 оной августын 3. Городок республикын мэдэлэй город болгогдо...

△ 1959 он. Городто За... каменск гэжэ нэрэ үгт... һэн.

△ 1965 он. Закамен... город, Захааминай райо... мэдэлдэ үгтэжэ, тус рай... ной түб болгогдобо.

А ЖАЛАЙМНАЙ ЗАЛУУ ХАЛААН

...РЭЭДҮЙН ЭЭЭД

...үнөө үе—научно-техни...э революциин гайхалтай ...жэл. Һуралсалай, ажа... болон оюун сэдьхэлэй ...үжүүлгын хүдэлмэриин ...ирые һургуулинуудта ...аруулха, һуралсал ажа...ал хоёрой холбооё бо...дээрэнь бэхижүүлхэ гэ...эрилтэнүүд мүнөө үе ...гол шухала асуудал...болонхой. Юуб гэхэдэ, ...оронойтмнай саашан...үгжэлтэ, һалбаралга ...өө үедэ һуража байһан ...үдтэ — ерээдүйн ажа...лай эзэдтэ даалгагда...шүү. Тиимэһээ һурагша... тусхай мэргэжэлтэй ...жэлтэй танилсуулха ...ай дүй дүршэлтэй бол... ниитэ-техническэ эр... һургаха шухала. Илан... һургуули ба базова ...рияти хоёрой сут ун...лэн хүдэлмэри һураг...й хүмүүжүүлгэдэ онсо ...эзэлнэ гэхэдэ тон

...най һургуулида һура... мэргэжэл олгуулха ...тэй тусхай совет хү...бэбди. «Гигант» колхозой, ...Бэрээнэй авто-заһаба...н гол заводой хүтэл...гшэд, һургуулимнай ...СМ-эй комитедэй гэ... арбадахи классуудай ...бэрилэгшэд энэ сове...бүридэлдэ оронхой. ...й түсэбэй ёһоор сове...эшүүд хүдэлмэриее ...даг. «Би ба минии ...жэл» гэһэн тусхай те... хэмжээ ябуулганууд ...үхибүүдтэй үнгэргэг... Жэшээнь, 1-дэхи клас... 3-дахи класс хүрэтэр ...эгынгээ мэргэжэлтэй ...адаг. Харин элдэб ...һалбаринуудай мэргэ...үд тухай 4-дэхи класс...эгүүр һурадаг үхи... мэдэхэ болодог. Рес...кын предприятинууд, ...жэлэй училищинууд, ...үмүүд тухай мате...үдые аха классуудай ...шад бэлдэдэг байна. ...ааа манай һургуулиин ...шад Шэнэ-Бэрээнэй ...заһабарилгын гол за...

водой коллективтэй нягта холбоо барисаатай.

Класс бүхэниие заводой цехүүд тус тустаа шефтээ абанхай. Һуралсалай жэлэй эхиндэ социалис мүрысөөнэй уялганууды баталдаг, түсэбүүдые, зохёодог байна. Харин һуралсалай жэлэй эхиндэ тусхай пионернүүдэй үдэшэ, сборнууд, хамтын суглаан үнгэргэгдэнэ, тэндэ хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүд тухайгаа һурагшад хүдэлмэришэдтэ тоосодог һайхан заншалтай болонхой. «СССР-эй ба Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярые нэрэтэй түрэтэйгөөр уттая!» гэһэн уряа доро тэдэнэр ажаллаа юм. Шефүүд, һурган хүмүүжүүлэгшэд һонирхолтой хэмжээ ябуулганууды, экскурсинуудые, концертнүүдые эмхидхэнэ. Тиихэдэ һурагшад ханын газетэнүүдые суггаа гаргадаг юм. Шефүүднай үхибүүдые һайнаар амаруулха, туристическэ-экскурси эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэ туһаламжа хүргэдэг байна. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдэ, Петровско Завод, Хяагта 9-дэхи классайхидай ошохоло. мүн Днепропетровск — Днепродзержинск — Запорожье гэһэн маршрудаар аяншалхада, шефүүд путевкын хахад түлөөһые түлэлсөө һэн.

Жэлэй эхиндэ, тодорхойлбол, февраль һара соо һургуули дүүргэгшэдэй уулзалга үнгэргэгдэдэг. Энэ заводой хүтэлбэрилэгшэд үгэ хэлэдэг, амжалтатайгаар ажалладаг залуу хүдэлмэришэдтэй танилсуулдаг байна. Харин ноябрь һара соо үнгэргэгдэдэг мэргэжэлнүүдэй фестиваль заншалта болонхой. ВЛКСМ-эй комитедэй баталһан түсэбэй ёһоор тусхай мэргэжэл тухай мэдээсэлнүүдые 9-дэхи, мүн 10-дахи классай үхибүүд бэлдэнэ, тэрэнээ хамтаалка, эдэ мэргэжэлые бэлдэдэг һуралсалай эмхи зургаануудай адресуудые элирхэйлнэ. Мүн тэдэнһээ гадна классай хүтэлбэрилэгшэ бүхэн һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые, аман журналнуудые, үдэшэнүүдые заводой хүтэлбэрилэгшэдтэй үнгэргэнэ. «Мүнөө үеын хүнэй харгы замууд», «Хүндэ хүшэр хартынуудай жаргал» гэжэ нэрлэгдэһэн диспут-арсалдаануудта һурагшад эдэбхи үүсхэл гаргаа һэн. Завод дээрэ үнгэргэгдэһэн субботнигүүдтэ ходоолоо хабаададагбди. Эдэ олоһон мүнгэеэ ниитын хүдэлмэридэ, һурагшадай амаралтада хэрэглэдэгбди.

Хуушан-Бэрээндэ 15 километр модоной зайда байгуулагдаһан ажалай ба амаралтын лагерьта тусхай байра үгы. «Гигант» колхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудал гүйсэд дүүрэнээр шиидхээгүй байһаар. Эндэ 6-дахиһаа 8-дахи класс хүрэтэр ажалладаг. Һургуулидамнай заһабарилтын 9 бригада байгуулагданхай. Багашуул, мүн 5-дахи классай һурагшад һургуулиин дэргэдэхи участогта ажаллаха. Гэбэшье зундаа заводтоёо баһал нягта холбоотой байдагбди. Юуб гэхэдэ, практикынгаа һүүлдэ аха классуудай үхибүүд заводто хүдэлдэг. Нёдондо зунай амаралтынгаа үедэ һурагшад 8 мянган түхэригэй хүдэлмэри бүтээгээ юм. Тиихэдэ колхоздо үбһэ хуряалгын, набшаһата тэжээл бэлэдхэлгын тусхай бригаданууд хүдэлһэн байна. Зарим үхибүүд малшадта, механизаторнуудта концерт наада харуулаа. Хүгжэмшэн, багша Олег Павлович Семёновой хүтэлбэри доро һургуулиин агитбригада саг үргэлжэ тэдэниие хангаа.

Тэрээнһээ гадна ажалай дүй дүршэлтэй һургуулиингаа хэшээлнүүдэй үедэ үхибүүд танилсаһа бшуу. Ажалай хэшээлые заадаг багшанар А. В. Зиновьев, Г. П. Бурлакова, В. И. Бажин гэгшэд эндэ габьялатай. Владимир Иннокентьевич Бажин үхибүүдые токарна ажалда һургана.

Т. КРАВЦОВА,
Шэнэ-Бэрээнэй дунда һургуулиин һуралсалай таһагые даагша-эмхидхэгшэ.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

АХА НҮХЭДЭЙНГӨӨ ЖЭШЭЭГЭЭР

Шэнэ-Бэрээнэй авто-заһабарилгын гол завод ба тэндэхи дунда һургуулиин хамта үнгэргэһэн хүдэлмэриие КПСС-эй Загарайн райкомой дэргэдэ байгуулагдаһан мэргэжэл дээшэлүүлгын совет үндэрөөр сэгнээ һэн. Эдэ коллективүүдэй 1981—1985 онуудта бэелүүлхэ социалис уялганууд соо һургуули дүүргэгшэдые ажалаар хангаха, бэе бэедээ шеф ёһоной туһа хүргэхэ, һурагшадта мэргэжэл олгуулха, ажалай дүй дүршэлтэй болгохо асуудалнууд хараалагданхай. Тэрэшэлэн мүнөө үедэ ямар хүдэлмэри ябуулагдажа байнаб гэһэн асуудалтайгаар тус заводой парткомой секретарь А. П. Тютрин, ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь Н. Д. Чмелев гэгшэдтэ хандажа, удаан саг соо хөөрэлдэбэбди. Тэдэнэй хөөрөөе шагнагшадайнгаа анхаралда толилнобди.

ТЮТРИН: Һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлдэлгэһээ эхилээд, манай завод һургуулида саг үргэлжэ шеф ёһоной туһа хүргэжэ байдаг. Һургуулиин байшангые, дулаасуулгын системые заһабарилха, шэрээр хангаха болон бусад хүдэлмэри ябуулнабди. Һурагшадта мэргэжэл олгуулха гэһэн гол зорилгоёо бэелүүлхэ талаар һуралсалай цехтэ токарьнуудые бэлдэнэбди. Эндэ 9-дэхи классай үхибүүд, дунда зэргээр 60—65 хүн үйлэдбэриин практикын үедэ тус мэргэжэл шудална. Гэбэшье станогуудnай үсөөн. Тиимэһээ үшөө олон мэргэжэлтэдые, жэшээнь, хэбшэдые, гагнууршадые ерээдүйдэ бэлдэхэ хүсэлтэйбди.

ЧМЕЛЕВ: Манай заводто хүдэлмэришэд дуталдана. Тиимэһээ һуралсалай цех соогоо бэлдэнэ. Нигэжэ ёһотой туһа заводто хүргэнэ бшуу. Һургуулиин суглаануудта, үдэшэнүүдтэ олон һурагшадай бүтээлнүүд үндэрөөр сэтнэгдээ һэн. Тэрэшэлэн тусхай шанда—туристическэ путёвконуудта һурагшад хүртөө һэн. Мэргэжэлнүүдтэ зорюулагдаһан булангые шэмэглэхэ хэрэгтэ олон фото-зурагуудые, материалнуудые бэлдээ һэмди. Үнэхөөрөө бидэ һургуулитай, нягта холбоотойбди. Олон тоото хэмжээ ябуулгануудые, жэшээлбэл, «Хабаяа туршая, хүбүүд», албанда ошохо хүбүүдые үдэшэлгын ёһо заншалые, элдэб һайндэрнүүдтэ зорюулагдаһан үдэшэнүүдые, спортивна мүрысөөнүүдые суггаа үнгэргэдэгбди. Дүрэ, буляалдаалгын, һур харбалгын, хоккейн, боксын, баскетболой... Хамтадаа спортивна 12 секцидэ үхибүүд дуратайгаар ябадаг юм. Мэргэн буудагшадай Улаан-Үдын филиал эндэмнай нээгдэнхэй. Хүндэ атлетикээр мүрысэхэдөө, зоной чемпион болоһон, манай һургуулиие дүүргэһэн Сергей Леонов мүнөө Буряадай багшанарай институдта амжалтатайгаар һурана. Ерээдүйн сэрэгшэд—аха классайхид мүрысөөнүүдтэ. «Зарница», «Орлёнок» гэһэн дайшалхы-спортивна наадануудта эдэбхитэйгөө хабаададаг байна.

Заводой түрүү комсомолшууд, шефүүд Надежда Товкань, Любовь Тарабукина, Иван Морозов, Бато Баяртуев гэгшэд ехэ хүдэлмэри һургуулида ябуулна. Эдэнэр жэшээ харуулан ажалладаг хүнүүд мүн. Мэргэжэлтэй танилсуулха, муу байдалтай үхибүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ, элдэб экскурсинуудые болон концертнүүдые эмхидхэхэ талаар тэдэнэр өөһэдынгөө хубитые оруулна гээшэ. Тиихэдэ тэдэнэр заводой ветерануудта, эрхим хүдэлмэришэдтэ зорюулагдаһан олон үдэшэнүүдые, сборнуудые эмхидхэһэн алдартай.

ТЮТРИН: Зүб даа. Ажалай ветерануудай, аха нүхэдэй хэлэһэн үгэнүүд ерээдүйн хүдэлмэришэдтэ һургаал заабари болодог шуу. Юуб гэхэдэ, һургуули дүүргэһэн олон хүн манай заводто ажаллажа байна. Ажалай ветеранууд Дорофей Терентьевич Семёнов, Александр Васильевич Путинцев, Николай Андреевич Зоркальцев гэгшэд хододоо үхибүүдтэй уулзадаг, үнэн ажалай сэн тухай хөөрэдэг ниитын хүдэлмэриин эдэбхитэд болоно.

Манай заводто хамтадаа 230 хүн дуталдана. Тиимэһээ мүнөө үедэ һуража байһан үхибүүд, мүн «Госкомсельхозтехникын» мэдэлэй һуралсалай-курсын комбинадые дүүргэгшэд манай ерээдүйн халаан гэжэ бидэ һайн мэдэнэбди. Тиимэһээ саашадаа холбоо барисаагаа һургуулитай улам бэхижүүлхэ ёһотой болонобди.

Тус һургуулиин үхибүүд зундаа ганса заводтошье бэшэ мүн түрэл колхоздоо ехэ туһа хүргэнэ бшуу. Нёдондо жэл мүн манай заводой хүдэлмэришэд звенонуудаар хубааран, 1000 центнер үбһэ сабшаа, 150 тонно набшаһата тэжээл бэлэдхээ юм. Харин хабартаа «Гигант» колхозой хүдэлмэридэ 60 хүн эльгээгдээ һэн. Нигэжэ гурбан коллективүүдэй дунда ажалай харилсаан, шеф ёһоной байдал улам бэхижэнэ.

ЧМЕЛЕВ: Саашадаа бүри һайнаар хүдэлхэ, тусхай багшанарай отрядуудые эмхидхэн, һургуулитай нягта холбоо байгуулхабди.

Эндэ хүдэлдэг эхэ эсэгынгээ, аха нүхэдэйнгөө жэшээгээр түрэл заводтоо ерэжэ хүдэлхыень һургуули дүүргэгшэдые урианабди.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

«БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА МАШИНА БҮТЭЭГШЭ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ БАТАЛХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум нигэжэ тогтообо:

1. «Буряадай АССР-эй габьяата машина бүтээгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ баталха.
2. «Буряадай АССР-эй габьяата машина бүтээгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ тухай Дүрим баталха.
3. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1983 оной апрелиин 6-най Указаар баталагдаһан Буряадай АССР-эй Гүрэнэй шангууд тухай дүримэй 11-дэхи статьяе нэмээжэ, «Буряадай АССР-эй габьяата шахтер» гэһэн үгэнүүдэй хойноһоо «Буряадай АССР-эй габьяата машина бүтээгшэ» гэһэн үгэнүүдые оруулха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1983 оной июниин 10.

«БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА МАШИНА БҮТЭЭГШЭ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ тухай

ДҮРИМ

«Буряадай АССР-эй габьяата машина бүтээгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ иимэ хүнүүдтэ олгогдохо гэбэл:

авиационно промышленностиин, судна бүтээлгын промышленностиин, приоор бүтээлгын, автоматизациилгын ба хүтэлбэриин системэнүүдэй хэрэгсэлнүүдэй, мал ажалай ба тэжээл бэлэдхэлгын машина бүтээлгын министерствын, электротехническэ промышленностиин министерствын, предприятинууд, нэгэдэлнүүд, научно-шэнжэлгын, технологическа проектно-конструкторска, бусад организацинуудай гол мэргэжэлэй дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд, мастернууд, инженерно-техническэ ба научна хүдэлмэрилэгшэдтэ;

СССР-эй болон РСФСР-эй бусад министерствэнүүд болон албан зургаануудай машина бүтээлгын шэглэлтэй предприятинууд болон организацинуудай гол мэргэжэлэй, дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд, мастернууд, инженерно-техническэ ба научна хүдэлмэрилэгшэдтэ;

«Буряадай АССР-эй габьяата машина бүтээгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ машина бүтээлгын һалбарида арбан жэлһээ бага бэшэ саг соо хүдэлһэн хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ болон научна хүдэлмэрилэгшэдтэ олгогдохо байна.

2. «Буряадай АССР-эй габьяата машина бүтээгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ предприятинууд, эмхи зургаанууд болон машина бүтээлгын организацинуудай захиргаануудай зууршалгаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумээр олгогдохо байна.

Зууршалгануудта тус профсоюзуудай комитедүүдэй шиидхэбэринүүд хабсаргагдаха ёһотой.

3. «Буряадай АССР-эй габьяата машина бүтээгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоһон хүнүүдтэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй грамота болон үнэмшэлгэ үгтэхэ.

4. «Буряадай АССР-эй габьяата машина бүтээгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ гансал Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумээр болюулагдаха байна.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

ЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮД

...НИНЭЙ ...ХАНИЗАТОР

...овтоной гэр бүлэ 1941 ...анай республика нүү...лэн юм. Тиихэдэ Толя ...инь оройдоол 13-тай ... Хүдөө ажахын ми...ство Петровтониие ...калиин районой «Путь ...унизму» колхоз эль...һэн. Энэ ажахын хү...лэгшэд аяар холоһоо ...бүлые абаһаар анха... хүреэлжэ, байра, ...ахан, тахяа гэхэ мэ...сата үгэһэн юм. Ана... хүбүүншье эндэ ажа... намтар эхилээ бэ...

...я долоо наһа хүрэм...дэрэ механизатор... бэлдэдэг Татауровай ...ида оробо. Удангүй ...истын, комбайнерай ...олтэй болоо. Тэрэ саг...шо, тобшолбол, 1944 ...хилжэ, шэлэһэн мэр...ээ мүнөө болотор хү... ябана. Үнгэрһэн хү... тэрэ республикын...ьяата механизаторай ...лодо хүртөө. оло да...онойнгоо чемпионшье «Шэн габьяата ажа...лөө. В. И. Ленинэй ...100 жэлэй ойн хүн... гэһэн медаляар ...аа. Коммунис ажалай ...ай, социалис мүры...илагшын нэрэ зэргэ...е хүртэһэн нам...

...хи, арбадахи табан ...э жэл бүри таряа ... дээрэ тэрэ 3500—...нтнер хүрэтэр ороо...адаг байгаа. Үнгэр...эй хуряалга дээрэ ...лангаа шалгаржа, ...аркын мотоциклаар ...нхай.

...лий Петрович Пет...жэлдэ ДТ-75 трак...дэлөө. Мүнөө тэ...анһан томо шэнэ ...найдагданхай. Таряа ...н эхилхэдэ, тэрэ ... далайн онгосые», ...энь «булад хүлэ...лоододог юм.

...мэргэжэлэй механи... П. Петров залуу ... оньһон техникые ...эхэ, шудалха хэ...һалдаг юм. Тии...рынгөөшье хүбүүд ... Павел хоёрые мэр... дурлуулжа шадаа. ...бүүниинь БАМ-да ... хүдэлдэг.

...Петров мүнөө түрэл ...ский» совхоздоо трак...жолоодоһоор. Үдэ...заабарние 125—130 ...дүүргэнэ.

...аевын дунда һур... заншалта ёһоороо ...ашье һурагшадай ...иин бригада эмхид...юм. Тэдэнэр «При...» колхозой Комен...адын 20 гектар га...артаабха тариба. ...ооб, рене тарилсаа.

П. ХАЛТАНОВ.
...аево.

ҺУУРИН ТОСХОНУУДНАЙ ҺАЛБАРАН ХҮГЖЭГ ЛЭ!

БОЛБОСОН ТҮХЭЛТЭЙ БОЛГОНОБДИ

КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө манай районой ажалшад эршэмтэйгээр хүдэлжэ байнхай. Ажахынуудай партийна комитедүүд, сельскэ, сомоной Соведүүдэй гүйсэдкомууд ажалшадайнгаа һуудал байдалые саашадань бүри һайжаруулха, соёлой, худалдаа наймаанай, медицинын талаар хангалгые хүгжөөхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые хараална.

Манайшье сомоной Совет энэ һайн һайхан хэрэгүүдһээ хойнотон үлэхэгүйе оролдон, тосхон, һууринуудаа болбосон түхэлтэй болгохо талаар нилээдгүй хүдэлмэри ябуулжа эхилбэ. Тосхон, һууринуудые болбосон түхэлтэй болгохо, модо һуулган ногооруулха талаар ябуулагдажа байгаа хүдэлмэрее 1983—1985 онуудай туршада улам түргэдхэхэ, үргэдхэхэ гэһэн Зэдын ба Мухар-Шэбэрэй районуудай ажалшадай гаргаһан үүсхэлые халуунаар дэмжэжэд, энэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулхые хүсэнэбди.

Уланхаанай сомоной Соведэй ажалшад энэ асуудалаар районойнгоо бүхы хүн зондоо зорюулһан хандалга һаяхан баталан абаа һэн. Бидэнэршье энэ хандалгыень үнэн зүрхэнһөө дэмжэн, манай Барханай сомоной Соведэй харьяата газар дээрэ оршодог гурбан һуурин тосхоной түхэл шэнжые һайжаруулха, байрын гэрнүүдые, соёлой-ажаһуудалай объектнүүдые бариха, хүдөөгэй хүн зоной ажаһуудалые хүгжөөхэ зорилготой хүдэлмэрее эхилээбди. Бархан тосхондо 60 һууритай хүүгэдэй саад баригдажа байна. 1983 оной сентябриин нэгэнһээ эндэ саад нээгдэхээр хараалагдана. Һургуулиин дэргэдэ спортивна зал баригдажа, ашаглалгада тушаагдаа. Хонхинодо хүүгэдэй саад, һургуули заһабарилагдаха юм. Барханда, мүн Элһэндэ хоёр квартиратай байрын гэрнүүд олоор баригдаха түсэбтэй.

Энэ хүдэлмэри эмхидхэхэ, үнгэргэхэ талаар манай сомоной Соведэй хүдэлмэрилэгшэд, илангаяа депутадууд ехэхэн оролдолго гаргана гэээшэ. Барханай сомоной Соведэй дэргэдэ оршодог депутадуудай 5 бүлэг болон 5 постын гэшүүд эдэ асуудалнуудаар үргэлжэ һонирходог, тэрэниие бодото дээрэнь бэелүүлхын тула элдэб хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлдэг байха юм. Сомонноймнай Соведтэ тоологдодог 30 депутат бултадаа энэ хэрэгтэ өөһэд өөһэдынгөө хубитые оруулха зорилгоор бүхы хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Элһэнэй найман жэлэй һургуулиин багша, сомоной Соведэй депутат Лидия Бамбариевна Ринчинова һурагшад, һургуулиингаа багшанар болон хүдэлмэрилэгшэдые олоор хабаадуулдаг байна. Депутадуудай нэгэдэхи бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ Базар Санхарович Гармаев һургуулиин ажал хэрэгүүд, худалдаа наймаан тухай саг үргэлжэ һонирхожо, дутуу дундануудаа усадхахадань туһаламжа үзүүлдэг юм.

Хүдөө ажахые саашадань улам хүгжөөхэ талаар хэмжээнүүд абтана. Манай депутадуудай хүсөөр эмхидхэлэй хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдажа, полевой станууд, гүүртэ, отаранууд дээгүүр депутадуудай постнууд олоор байгуулагдаа. Эдэ постнуудай дундаһаа Д. Ц. Соктоевой, Д. Х. Чойроповой, С. Э. Раднаевай, Д. А. Тыхеевэй хүтэлбэрилдэг постнууд амжалтатай һайнаар ажаллажа байнхай. Хабарай тарилгын халуун хаһын үедэ саг зуурын постнуудые олоор байгуулаа һэмди.

Нигэжэл манай колхозой ажалшад болон сомоной Соведэй депутадууд хамтынгаа хүсые элсүүлэн, СССР-эй Эдеэ хоолой программа бэелүүлхынгээ хажуугаар, тосхон һууринаа болбосон түхэлтэй болгохын тула ехэ оролдолго гаргана гээшэ.

М. ДОРЖИЕВ,
Хурамхаанай районой арадай депутадуудай Барханай сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

СОЁЛОЙ ҺОНИН

МОСКВАДАХИ ПУШКИНАЙ ГЭР

А. С. Пушкинай уран зохёолой музей 25 жэлэй саада тээ Москвада байгуулагдаһан юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо 1,5 миллион хүн залнуудтань ороһон байна.

Хотын түб хубида — Кропоткиной үйлсөөрхи Пушкинай үеын гэртэ музей түбхинэнхэй. Пушкинай энэ гэртэ байһые гэршэлһэн баримтанууд мүнөө дээрээ үгы юм. Гэбэшье музейн хүдэлмэрилэгшэдэй оролдолгоор тэрэнэй залнууд поэдэй ажаһууһандал адлирхуугаар түхеэрэгдэнхэй.

«Поэдэй балшар наһанһаа» экспозици эхилнэ. Хабтагар түмэр дээрэ тоһон шэрээр зурагдаһан Пушкинай эгээл залуугайнь портрет анхарал татана. Тэрэнэй түүхэнь һонирхолтой. Пушкинтанай бүлые аргалдаг врач Матвей Мудровой басаганда поэдэй эжы энэ портредые бэлэглэһэн байгаа ха. 1950 ондо Мудровой гушань ниислэлэй Ермоловагай нэрэмжэтэ театрай сценэ дээрэ Пушкинай ролиие удаан саг соо гүйсэдхэһэн мэдээжэ совет актёр Всеволод Якудта гэр бүлэдөө наринаар сахижа ябадаг энэ портредые бэлэглэһэн байгаа. Якут тэрэниие музейдэ бэлэглээ һэн.

Юрэнхыдөө музейн экспонадууд һонирхолтой юм. Музейн уран зурагай жасада 25 мянган зүйл, номой жасада 65 мянган зүйл хадагалагдажа байдаг. Наһа барахадайнь һүүлээр поэдэй стол дээрэһээ абтаһан үдэ гуурһан, Пушкинай шархатахада эмшэлһэн доктор Арендтын эмүүдтэй шкатулка ба зэр зэмсэгүүд, поэдэй амардаг һандали һонирхолтой.

Пушкиниие ехээр хүндэлдэг хүнүүд экспонадуудай горитой хубиие бэлэглээ юм. Һаяхан музейдэ ороһон экспонадуудай нэгэ заримыень нэрлэбэл, иимэ байна: Поэдэй энхэ мэндэ байхада хэблэгдэһэн «Евгений Онегин» роман, шүлэгүүдынь, суута полководец Михаил Кутузовай басаган, Пушкинай дүтын танил Елизавета Хитровагай гипс бюст, поэдэй ханилдаг эгэшэ дүүнэр Дарья Фикельмон ба Екатерина Тизенгаузенай акварель портрет.

Мэдээжэ профессор байһан Иван Розановай һамганай музейдэ тушааһан ородой поэзиин библиотекэ үнэтэ бэлэг болоно. XVIII зуун жэлэй хэблэлнүүдһээ эхилээд, мүнөөнэй авторнуудай суглуулбаринууд хүрэтэр 10 мянга шахуу боти тэндэнь тоологдоно.

«Пушкинай гар бэшэгүүдэй кабинет» ехэ һонирхолтой юм. Ленинградтахи Пушкинай гэрэй суглуулбаринуудай буулгабаринууд арбан мянган хуудаһан фото-буулгабари болоно. Музейдэ табигдаһан буулгабаринууд эхэ документһээ илгаагүй. Гүрэнэй архивуудһаа абтаһан Пушкинай үеын бүд саарһан дээрэ тэдэнь буулгагданхай.

Музей олон янзын ажал ябуулга эрхилдэг. Үдэр бүри экскурси үнгэргэхын хажуугаар музейн хүдэлмэрилэгшэд лекцинүүдые уншадаг. Июниин 6-да (Пушкинай түрэһэн үдэр) үнгэргэгдэдэг, поэзиин бүхэсоюзна үдэрэй урда тээ элдэб темээр лекцинүүд олоор уншагдадаг. «Пушкин ба манай үе саг», «Пушкинай шүлэгүүдэй адресууд», «Пушкин Москвада» гэхэ мэтэ. Орон соогуур нүүдэл выставкэнүүд эмхидхэгдэдэг юм.

Кропоткиной үйлсөөрхи гэртэ научна конференцинүүд үнгэргэгдэдэг. Пушкинай уншалганууд, уран шүлэгэй ба хүгжэмтэ үдэшэнүүд эмхидхэгдэжэ, мэдээжэ артистнууд поэдэй шүлэгүүдые уншадаг, тэрэнэй шүлэгүүдээр найруулагдаһан хүгжэм гүйсэдхэдэг. Мэдээжэ уран зохёолшо ба литература шэнжэлэгшэ Ираклий Андрониковой бүтээһэн музей тухай телефильм ехэ амжалтатай байгаа һэн. Телевидениин ашаар музейн экспонадууд хэдэн арбаад миллион харагшадта мэдээжэ болоо.

Москвадахи А. С. Пушкинай уран зохёолой музей ороной ори ганса музей бэшэ ааб даа. Ленинградтахи Пушкинай гэр дурасхаалта гол газар болоно. Поэт удаан саг соо эндэ ажаһууһан, наһа бараһан байгаа. Михайловскадахи угай буусануудынь музейнүүд болгогдонхой. Эндэ, Болдинодо, Пушкинай түрэһэн үдэр жэл бүри баярай оршон байдалда тэмдэглэгдэдэг.

Ольга МАРТЫНЕНКО,
АПН-эй корреспондент.

«НЬЮ-ДЖЕРСИ» гэдэг ракетнэ линкорые байрлуулхын тула Пентагон Японой Сасебо порт хэрэглэхые түсэблэнэ гэжэ Киодо агентство США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Японодо байдаг командованиин баримтануудта үндэһэлэн мэдээсэнэ.

США-гай далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй томо ехэ кораблиие Сасебо портдо байрлуулха гэһэн хараа бодол Японой олониитын һанаае ехээр зобооно. «Томагавк» түхэлэй 32 далита ракетэ, «Гарпун» түхэлэй 16 ракетэ тэрээн дээрэ тодхон табигданхай юм. Сасебо портые США-гай ракетно-ядерна буу зэбсэгүүдэй бааза болгохо гэһэн Пентагоной һанаашалгануудые Японой олониитэ буруушаана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сасебо портдо болоһон жагсаалда хабаадагшад ядерна буу зэбсэгтэй американ кораблинуудай портдо орохыень буруушаажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЭЙ ДҮНГҮҮД

БУХАРЕСТ. Һүүлэй үедэ уласхоорондын байдалай орёо түгшүүрилтэй болоһондонь һанаата боложо байһанаа Румыни ба Монгол орон мэдүүлнэ. Гэхэтэй хамта эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө, буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряахын түлөө залан сэхээр тэмсэдэг хүсэнүүд үргэдэжэ байна гэжэ тэдэнэр тэмдэглээ гээд МНРП-гай ЦК-гай Генеральна секретарь МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал түрүүтэй Монголой партийно-гүрэнэй делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр СРР-тэ ерэжэ, РКП-гэй Генеральна секретарь, СРР-эй президент Н. Чаушескутэй тэрэнэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдээр эндэ толилогдоһон коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Мүнөө үедэ дайнай аюулые зайсуулан сараха гээшэ гол шухала удха шанартай байна гэжэ хоёр тала мэдүүлээ. Энээнтэй дашарамдуулан, һүүлэй үедэ социалис оронуудай гаргаһан эдэбхи үүсхэлнүүдэй, тусхайлбал, Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй Прагада абтаһан Политическэ деклараци дотор найруулагдаһан дурадхалнуудай шухала удха шанартай байһые тэдэнэр тэмдэглээ. Эдэ үүсхэлнүүдые бэелүүлгэ, тэрэ тоодо нэгэ нэгэндээ эсэргүүгээр хүсэ хэрэглэхэгүй, эб найрамдал хангаха тухай договор Варшавска Договорой гэшүүн гүрэнүүдэй ба Хойто Атлантическа бүлэглэлдэ хабаададаг гүрэнүүдэй хоорондо баталалга дайнай һүжэрэлгын аюулые бага болгохо, дэлхэй дээрэхи политическэ байдалые һайжаруулха, гүрэнүүдэй хоорондохи этигэл найдалые бэхижүүлхэ арга олгохо байна.

МАДРИДТАХИ УУЛЗАЛГА

МАДРИД. Мадридтахи уулзалгын эндэ боложо байһан пленарна заседани дээрэ Югославиин делегациие толгойлогшо үгэ хэлэхэдээ, уулзалгын дүнгүүдээр һанаагаа зобожо байһанаа мэдүүлхэ зуураа, тэрэниие амжалтатайгаар түгэсхэхын тула гүрэнүүдэй политическэ хүсэл эрмэлзэлэй харуулха ёһотой гэжэ тэмдэглээ. Испаниин правительствын түрүүлэгшэ Ф. Гонсалесай уряалаар тэрэ уулзалгада хабаадажа байһан бүхы гүрэнүүдэй делегацинуудые толгойлогшонортой уулзаба. Энэ уулзалгын удхые журналистнууд элдэб янзаар шэнжэлэн тайлбарилна. Тусхайлбал, Испаниин талын алхамууд нэгэ талын шэнжэтэй байна, тиимэһээ тэрэ Мадридтахи уулзалгада һайнаар нүлөөлжэ шадахагүй юм.

Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд

ЖЕНЕВЭ. Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хөөрэлдөөнүүдтэ хабаададаг СССР-эй ба США-гай делегацинуудай пленарна заседани эндэ болобо.

ЖЕНЕВЭ. Стратегическэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые хизаарлаха, хорооха тухай хөөрэлдөөнүүдтэ хабаададаг СССР-эй ба США-гай делегацинуудай пленарна заседани эндэ болоо.

БҮХЫ ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ДЭМЖЭНЭ

НЬЮ-ЙОРК. Урда Африкын тэмсэжэ байгаа арадтай һаналаа нэгэдэлгын уласхоорондын үдэр ООН-ой штаб-байшан соо баяр ёһолтойгоор үнгэргэгдөө. Иоганнесбург шадархи Соуэтэдэ болоһон жагсаалда хабаадагшадые буудажа алаһанайнь дурасхаалда зорюулагдаһан энэ үдэр жэл бүри июниин 16-да тэмдэглэгдэдэг юм. Энээндэ зорюулагдажа, апартеидтэ эсэргүү ООН-ой тусхай комитедэй заседани болобо.

Эрхэнүүдээ сахин хамгаалхын түлөө Урда Африкын арадай хэмжээлэшэгүй ехэ эрэлхэг зоригые бүхы дэлхэйн улад зон халуунаар дэмжэдэг байна. Урда Африкын патриодуудта гүрэнүүдэй ба правительствануудай олон толгойлогшонорой эльгээһэн амаршалганууд комитедэй заседани дээрэ уншагдаа. Эрхэ сүлөөгэйнгээ түлөө баатарай ухэлөөр унаһан тэмсэлшэдэй, тэрэ тоодо расистнуудаар һаяхан саазалагдаһан Т. Могоеране, Д. Мосололи, М. Мотаунг гэгшэдэй дурасхаалын сугларагшад минута соо дуугай байжа, ёһолон хүндэлбэ.

Урда Африкадахи байдал мүнөө хэзээ хэзээнэйхиһээ аюултай, уршаг түбэгтэй байна гэжэ ООН-ой Генеральна секретарь Х. Перес де Куэльярэй мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ.

ВСНП-гэй СЕССИ

ПЕКИН. Арадай түлөөлэгшэдэй Бүхэхитадай суглаанай (ВСНП) эндэ боложо байһан нэгэдэхи сесси дээрэ ороной правительствын — КНР-эй Гүрэнэй Соведэй шэнэ бүридэл баталагдаба.

Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Гүрэнэй Соведэй премьер Чжао Цзыянай дурадхалаар Вань Ли, Яо Илинь, Ли Пэн Тянь Цизюнь гэгшэд КНР-эй Гүрэнэй Соведэй премьерэй орлогшонороор баталагдаһан байна. Гүрэнэй Соведэй гэшүүд, министрнүүд, гүрэнэй комитедүүдэй, комиссинуудай түрүүлэгшэнэр Гүрэнэй соведэй шэнэ бүридэлдэ мүн лэ оробо. У Сюецянь—гадаадын хэрэгүүдэй министр Чжан Айпин оборонын министр зандаа үлөө.

Сесси Е. Цзяньин, Сюй Сянцянь, Не Жунчжэнь, Ян Шанкунь гэгшэдые Түбэй сэрэгэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшонорой түшаалнуудта баталба.

Сессиин июниин 20-ной заседани дээрэ Верховно арадай суудэй түрүүлэгшэ, Верховно арадай прокуратурын генеральна прокурор мүн лэ һунгагдаһан байна.

ТЕАТР

ТҮБИИЕ ДОРЬБООhОН ЭНЕЭДЭН

Б. БАСАНГОВАЙ нэрэмжэтэ хальмаг драмын театрай гастролиие бидэ тэсэжэ ядан хүлеэhэн байхабди. Бүхы шахуу зүжэгүүдынь харагдаа. Тэрэ тоодо «Ревизор» оролсоо ааб даа.

Ленинградай гүрэнэй театрай, хүгжэмэй болон кинематографиин институдай буряад 1-дэхи студиие дүүргэhэн намда Н. В. Гоголиин «Ревизортой» уулзалга илангаяа зохид байгаа. Хүшэгын нээгдэхые хүлеэжэ, зүжэгэй программатай танилсажа hууха-даа, институдта hуража байhан мартагдашагүй жэлнүүднай hанагдаа бэлэй. Искусствын гайхамшагта гуламта болоhон институдтаород болон совет театрай суута мастернууд заадаг байгаа. Щепкинhээ эхилээд, манай үдэрнүүд хүрэтэр үргэлжэлэн ерэhэн供 ородой реалис театрай эрхим ёhо заншалнуудые тон гамтайгаар тэдэнэр сахидаг hэн. Өөhэдынгөө бэлиг шадабариие, эрдэм мэдэсые, эгээл шухаланьгэхэдэ, театрта үнэн сэдьхэлhээ алба хэхэ нангин дураяа шэмхэ шэмхээрнь, хуби хубяарнь дууhыень тэдэнэр бидэндэ түхөөн үгэhэн байха.

Институдта hуралсалай зүжэгүүдэй нэгэн хадаа Н. В. Гоголиин «Ревизор» гэжэ пьесээр табигдаhан зүжэг байгаа. Манай дуратай хүтэлбэрилэгшэ, бэлиг ехэтэй мастер, доцент Т. Г. Сойникова тэрэниие найруулан табиhан юм. Тэрэнэй олон шабинар мүнөө совет театрай болон киногой алдар солые арьбадхан ябадаг.

...1958 оной нажар. Хэдэн жэлдэ Ленинградта ямар юумэндэ hуража, хэд боложо ябаhанаа харуулхаяа, Улаан-Үдээ ерээ бэлэйбди. Ленинэй орденто оперо болон баледэй театрай сценэ дээрэ «Ревизор» гэжэ зүжэг манайхид харуулаа.

Мүнөө эдэ мүрнүүдые бэшэжэ hууха-даа, хамта hураhан нүхэдэйнгөө наадажа харуулhан образуудые hубарюулан, нюдэндөө хараhандал болоноб. Тэдэмни залуунууд, зоригтойнууд ябаа даа. Хамагай нюдэ руу «тооhо турьяhан» Хлестаков-Нечкин, эльгэнэй эгшэтэр энеэхээр Бобчинский Добчинский хоёр (Д. Жалсараев, З. Цыдыпов), угаа энеэдэтэй Хлопов-Гомбодоржиев бодомжоложо үзэхэ дуратай Земляника-Хандуев, В. Бадмаевай тон бэрхээр наадаhан Ляпкин-Тяпкин, Хлестаковой дурые эшэгүүригүйгөөр буляаха hанаатай, өөрыгөө угаа дээгүүр абхуулhан Анна Андреевна-Амханова, яhала бархан Марья Антоновна-Шагдарова, унтер-офицерэй түригдэшэгүй ехэ темпераменттай бэлбэhэн эхэнэр-Базарова-Ринчинова, суута городничи-Бутуханов...

Агуухэ Гоголиин зохёолой оёоргүй далай соо шунгажа, ерээдүйнгөө мэргэжэлэй дүршэл шадабарида hуража ябаа ха юмбибди.

Бэрхэшээлээр дүүрэн түрүүшын алхамууд. Хүлеэгдээгүй шэнэ юумэнүүдшье олдодог hэн бэзэ. Алхам бүхэнөө, сценэтэй холбоотой ажал тухайдаа бодомжолхо саг ерээ hэн.

Нэгэшье hайн геройгүйгөөр Н. В. Гоголь «Ревизороо» бэшэhэн гээшэ ааб даа. «Мертвые души» гэжэ суута зохёолойнгоо уянгата бодомжонуудай нэгэн соо Гоголь иигэжэ бэшэhэн байдаг: **«Гайхамшаг хүсэнэй ашаар геройнуудтаяа нилээн олон жэлдэ хүтэрэлдэн ябаха гэгдэhэнби; угаа хурдаар оодорон үнгэржэ байдаг ажабайдалые хаймадан хаража, хамагай сбёормо энеэдэн дундуур ба хэндэшье сбёорогдосогүй, хэндэшье мэдэгдээгүй нулимсатай нюдөөр хаймадан хаража ябахаар заяагдаhан хүнби».**

Хальмаг театрай ахамад режиссёр Э. Купцовой найруулан табиhан «Ревизорые» харахаяа ерэгшэд энеэдэн нулимса хоёрые ямараар тайлбарилаа юм ааб гэжэ hонирхоо hэн бэзэ. Хүшэгын үшөө нээгдээдүй байхада, олон зоной энеэдэн соностоо. Миндаhан дээрэ бэшэгдэhэн шанга энеэдэнэй залаар дүүрэн дуулдахада, комедиин нэгэ талые—энеэдые гол удха болгон, режиссёр баримталба ха юм гэжэ ойлгогдоо hэн. Харин нулимса зүжэг соо үгы. Зохёол соо нюугдаhан нулимса хадаа имагтал Гоголиин шог ёгтые харуулаагүй, харин энэ дэлхэйн трагическа талые зүрхэндөө дүтөөр ойлгодог байhые гэршэлдэг.

hайн мууе илгаруулхаяа болишоhон обществодо ажаhуугша хүнэй оюун ухаанай гол шухала асуудалда Э. Купцов онсо анхаралаа хандуулhан байна. Имагтал энээн дээрэhээ уран зурааша В. Яшкулев сценын шэмэглэлдэ үлүү юумэ харуулаагүй, үсөөхэн юумэ хэрэглээ.

Удаан саг соо, манай зуун жэлэй эхилтэр, найруулан табигдааша бүхы «Ревизорнуудта» городничи хододоо гол нюур болгогдодог байhан юм. hүүлээрнь тэрэниие Хлестаков «түрижэ» захалаа. Энэ хадаа комедиин удхые ойлгохо ябадалда шэнэ шата болоhые гэршэлээ гээшэ. Н. В. Гоголь хадаа Хлестаковые түрүүшын нюур гэжэ тоолодог байгаа гэжэ мэдээжэ. Хлестаковой **«хамаг худал хуурмагые монсойтор харуулhан суглуулагдамал фантасмагорическа нюур болоод, зэргэшээ гурбан морёор хайшаа гүйлгэжэ ябашаhые бурхан мэдэхэ»,** — гэжэ «Ревизорой» автор өөрөө хэлэhэн шуу. Мейерхольдын зохёохы замые шэнжэлдэг совет эрдэмтэ К. Л. Рудницкий эдэ үгэнүүдые тон үндэрөөр сэгнэн, Хлестаковой образые тайлбарилгын түлхюур гээшэ гэжэ хараhан байдаг.

Хальмаг театр энэ ёhо заншалые үргэлжэлүүлэн, Хлестаковые гол нюур болгожо харуулаа. Угаа бэлигтэй залуу актёр Б. Манджиев Хлестаковой рольдо наадана. Зүжэгэй үйлын хүгжэн урдажа байха зуура Гоголиин геройнуудай оёоргүй нүхэнэй амhарта ерээд байhые Хлестаковой образой ашаар бидэ ойлгонобди.

Зүб даа. Үйлын логико, геройнуудай абари зангай логико — Гоголиин драматургиин онсо шэнжэ иимэ байна. Түйлай ехэ мүнгэнэй Хлестаковой гарта ороод байхада, автор геройдоо амарха забда оhгоногүй. Бэеэ сэнгүүлгэеэ саашадань үшөө үргэлжэлүүлхэ — Хлестаковой абари зангай логико иимэ байна. Имагтал мүнгэ гартаа оруулаад байха үедэнь лэ Марья Антоновна гаража ерэхэ хэрэгтэй байна бшуу. Гоголь геройдоо амяа абаха забда үгөөгүй ха юм. Угаа ехэ тобшололые бэедээ багтааhан Гоголиин образуудые сценэ дээрэ юрын арга боломжонуудаар зураглахын аргагүй. Хэтэрмэ ехээр томодхон харуулхаhаа ондоо онол арга Гоголиин зохёол сооhоо олдохогүй. Гоголиин зохёолнуудай гүн гүнзэгы удхые тайлбарилан харуулхын тула актёрнууд сэдьхэл сооhоо түйлай ехэ хүсэл бодолые, халуун, үнгэрхэдөө, дүлэтэмэ фантази гээшые орьёлгохо, уян нугархай, шуран солбон байха ёhотой болоно. Ондоогоор хэлэхэдэ, Гоголиин геройнуудай рольдо наадаха актёрнууд ёhотой ехэ бэлигтэй, шогтой, ёгтотой хүнүүд байха болоно.

Энэ талаhаань абажа харахада, гол рольдо наадаhан Б. Манджиевта эдэ бүхы шэнжэ шанар хуу бии. Нүгөөдэ рольнуудта наадагшадшье бэрхэнүүд. Түрэлхиин бэлигтэй актёрнууд олон байна.

Актёрой мэргэжэл угаа орёо юм даа. Тэрэ хадаа эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллахые, сэдьхэлэйнгээ хүсые дууhыень зангидахые, бэлиг шадабарияа саг үргэлжэ мүлижэ байхые баадхадаг гээшэ.

Хлестаковой худалаар хөөрэжэ байhан үзэгдэлые hаная. Зохёолшошье хэбэртэй болоно, тиигэжэ байтараа генерал болошохо юм, гэнтэ 4-дэхи дабхарай уйтан таhалга соо ажаhуудаг чиновнигшье хаш—хөөрөөнэйнгөө «урдаха» тума ондо ондоо хүн болгожо, өөрыгөө харуулна. Үхэтэрөө айшаhан городничи, тэрэнэй чиновнигууд амаа ангайлдан, Хлестаковой хөөрөөе шагнана. Хлестаков-Манджиев энэ үзэгдэлдэ худал үгынгөө зогсошогүй урасхалые бүхы бэеэрээ hайн мэдэржэ байха юм. Б. Манджиев хүнгөөр, сүлөөтэйгөөр, зохидоор, бэлигтэйгээр наадана.

РСФСР-эй болон Хальмагай АССР-эй габьяата артист С. Яшкуловай наадаhан городничи угаа бэеэ баринги... Энэмнай өөрынгөө городой урдаа хараха «дээдын изагууртан» гээшэ. Городой толгой, холые хаража шададаг, гурбан губернаторые мэхэлжэрхихэ хабатай чиновник. Ревизорой гэнтэ орожо ерээ hаа, дээрээ ортохогүй гэжэ эндэ-тэндэ тон шадамараар тэрэ тагнуул табижархиhан байгаа. Тиигэжэ городоо hайсахан «hэгсэржэрхиhэндэл», бараг байдал харуулха гэжэ тэндэхи зон hандагай-hүүхэ бололдоо. Городничи-Яшкулов зорюута хүл хөөрсэг болоногүй, яаралгүйгөөр хүдэлнэ. Ревизор орожо ерэбэ гэжэ дуулдаба. Городничи ехээр мэгдэнги. Юуб гэхэдэ, «агурим сахигша» энэ хүнэй hэшхэлынь сарюун бэшэ байшоо. Зүгөөр гансата бэеэ саб-яб гээд, Городничи-Яшкулов арьяатан шэнгээр үйлэдэжэ оробо. Петербург ошохо бодолдоо hогтон, юушье обёорхоо болишоно! Дээдэ изагууртанай дунда орохол! Генерал болохол!

Гэхэ зуура актёрой наадан хуу жэгдэ бэшэ. Городничи-Яшкулов зүжэгэй эгээл эхинhээ үйлые гартаа абажа, харагшадай анхарал хандуулаа hаа, hайн hэн гэжэ hанагдана. Үнэн дээрээ ревизорой ерэхэ байhые Антон Антонович мэдэжэ байhан байна бшуу.

В. Цеденовэй зураглан харуулhан Земляникын образой нюдэндэ хадуусатай байhые тэмдэглэмээр. Тон лэ Гоголиин зохёолой нюур hэн хойноо Земляника фантазяар баян. Гэхэ зуура Цеденов тэрэниие амиды хүн болгожо харуулна.

Хажуудань Бобчинский (РСФСР-эй болон Хальмагай АССР-эй габьяата артист А. Сасыков), Добчинский (артист В. Базыров)—хэлээ зохолдог «үбшэнтэй» эдэ хоёрые харагшад хадууhан байха. «Хүндэтэй» судья Ляпкин-Тяпкин (Хальмагай АССР-эй габьяата артист Б. Очиров) адха соогоо юушьеб бүхөөр бажуунхай. Тэрэнь эдилгэ ааб даа. Хлестаковой доромжолгые абяагүйгөөр тэсэhэн почтмейстер Шпекин (Хальмагай АССР-эй болон РСФСР-эй габьяата артист Ю. Ильянов), «айха гол амтатай» гэhэн гуримаар ажаябадаг Хлопов (артист С. Мучиряев), эзэнэйнгээ үнэ сэнгые мэдэрhэн зарса Осип (артист Д. Сельвин), Марья Антоновна (артистка Н. Барикова), Анна Андреевна (Хальмагай АССР-эй габьяата артист А. Кекеева). Хоёрой хоорондо hэрсэгэнэн, дурлаhан хэбэр үзүүлжэ, Хлестаков эхын, басаганай тархиие эрьюулнэ. Актриса Нина Барикова геройниингаа абари зангай логикые зүбөөр ойлгоhон Гоголиин уран байгуулгын эрилтэдэ хүрэмөөр наадана. А. Кекеевагай зураглан харуулhан Анна Андреевна мүн лэ зүб.

Иигэжэ бэе бэедээ адлирхуу аад, тон илгаатайнууд образууд бидэнэй урдуур hубарин үнгэрhэн шэнги.

XIX зуун жэлдэ агуухэ уран зохёолшо Н. В. Гоголиин муу муухайе эсэргүүсэн, юртэмсые доhолтор, гашуудалтайгаар эльгэ хатаhые хальмаг артистнуудай наадан сооhоо дахяад анхаран сонособобди. Элдэб янзын мэхэшэд гохошод манайшье ажабайдалда ушаржа магадгүй. Тиимэшүүл хараа hаа, өөhэдыгөө заатагүй таниха hэн.

«Ревизор»—коллективэй болбосоролые гэршэлhэн томо хүдэлмэри. «Ревизор» шэнги классикые hайнаар табижа шадаhан коллектив саашадаа улам ехэ амжалта түйлаха дүүрэн арга боломжотой байна. Дабтагдашагүй үндэhэн маяг түхэлөө, ёhото реалис, тиигээд ямаршье яhанай хүнүүдтэ ойлгосотой дүтэ—тон өөрынгөө шарайе оложо шадаhан коллектив гэжэ хальмаг театрые сэгнэхээр байна. Имагтал энэл түлхюурэз шанга бариад, улам эршэтэйгээр хүдэлхэдөө, хани нүхэднай амжалтаяа алдахагүй!

Е. САНЖИМИТЫПОВА,
Буряадай хүдөө ажахын институдай «Ая ганга» гэжэ арадай театрай режиссёр.

СССР-эй ХҮН ЗОН

Совет засагай 65 жэл соо манай ороной хүн зон 108 миллионоор олошороо гэхэ гү, али энэ жэлэй эхиндэ 271 миллионhоо дээшэ болоо. Политическэ литературын хэблэлэй барлан гаргаhан «СССР-эй хүн зон» гэhэн багахан хэмжээнэй тайлбари-номhоо энэ мүр абтаа. Номой авторнууд — демографиин, статистикын талаар бүлэг эрдэмтэд болон мэргэжэлтэд үргэн ниитэ уншагшадай hонирхомоор олон тоото мэдээнүүдые ном дотороо суглуулаа юм. Иимэ ном пропагандистнууд болон агитаторнуудта илангаяа ашатай туhатай байха.

Социально - экономическа асари ехэ хубилалтануудай эрхэ байдалда ороной хүн зоной тоо үргаhан байгаа. Дайнай жэлнүүдтэ хүшэр хүндэ гээлтэнүүдэй болоогүй hаань, хүн зоной үргалта бүришье дээгүүр байха hэн. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай эсэстэ орон дотор хүнүүдэй түрэсэ эрид хороhон, haha баралга дээшэлhэн байгаа. 1955 ондо фашис Германиие илаhаар 10 жэлэй үнгэрhэн хойно манай Эхэ ороной хүн зоной тоо дайнай урдахи хэмжээе арай гэжэ хүсэhэн юм. Дайнай хойшолонгууд хүн зоной тоогой үргалтада мүнөөшье хангалтагүйгөөр нүлөөлhөөр.

Бүхы союзна республикануудта хүн зоной тоо олошороо. Дунда Азиин республикануудта, Казахай ССР-тэ, Азербайджанай ССР-тэ болон Арменин ССР-тэ хүн зоной тоо түргөөр олошорно. Хойто-Кавказай зарим автономито республикануудта, Тувын ба Яхадай АССР-нүүдтэ хүн зоной тоо баhал эрщэмтэйгээр нэмэнэ. Сибириин ба Алас Дурна зүгэй хүн зоной тоо Россиин Федерации доторхи дүнгүүдтэй сасуулхада, бүри ехээр үргана гээд авторнууд онсолон тэмдэглэнэ. Энэнь промышленна ба элшэ хүсэнэй томо ехэ комплекснүүдэй байгуулагдажа байhан районуудай экономикын хурдан түргэнөөр хүгжэhэнэй ашаар түйлагдана.

Орон дотор эрэшүүлэй тоо булюу түргэнөөр олошорно гэжэ тоонууд харуулна. 1970 онhоо 1979 он болотор эрэшүүлэй — 10 процентээр, эхэнэрнүүдэй тоо 8 процентээр дээшэлhэн байна. Тиигэбэшье орон дотор эхэнэрнүүд үрдынхяараа олон байhаар. 50-haa дээшэ наhанай эхэнэрнүүд гол түлэб олон юм.

Хото городуудай тоогой үргалта, хүн зоной нүүлгэ, тэдэнэй эрдэм hуралсал, социально-ангиин ба национальна бүридэл тухай hонирхолтой, ашатай туhатай бусад мэдээнүүд номдо оруулагданхай. Манай орон дотор 100 гаран наци ба арад үндэhэтэд ажаhууна. Ёhотой алан тэгшэ эрхын, ахадүү ёhоной туhалалсалгын ба харилсаанай, нэгэ нэгэеэ гүнзэглэлгын харилсаанууд тэдэнэй хоорондо тогтоогдонхой.

Совет эрхэтэдэй 93,1 процентын өөhэдынгөө хэлые түрэлхи гэжэ тоолодог. Харин 215 миллион шахуу хүнэй гэхэ гү, али ороной хүн зоной 82 процентынород хэлые түрэлхи гү, али хоёрдохи хэлэн гэжэ тоолодог байhаниинь hонирхолтой.

Советскэ Союзда хүдэлмэригүйдэлгэ усадхагдаhаар 50 гаран жэл болоо гээд авторнууд hануулна. Бүхы хүнүүдэй ажалтай бололго социализмын агуухэ түйлалта мүн. Тэрээнhээ байтагай ажал хэжэ шадаха наhанай хүн зоной тоодо орхо-доо, ороной арадай ажахыда хүдэлмэриин газар түргөөр олошорно бшуу.

(ТАСС).

СПОРТ · спорт · СПОРТ · Спорт · СПОРТ

„Сельская жизнь“ газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөн

МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ hАНАМЖАНУУД

«Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө дүрэ буляалдалгын барилдаагар уласхоорондын заншалта долоодохи мүрысөөн Улаан-Үдэдэ боложо дүүрэбэ. Энэ хадаа республикымнай 60 жэлэй баярта ойдо зорюулагдаhан спортивна программын эхин болоhон байха юм. Ээлжээтэ мүрысөөндэ Буряад ороной барилдаашад ехэ амжалта түйлажа, долоон хүбүүднай чемпионой нэрэ солодо хүртөө. Манай корреспондент Б-М. Жигжитов мүрысөөнэй үедэ элитэ ехэ тренернууд болон мэргэжэлтэдтэй уулзажа, хөөрэлдэhэн байна.

Олимпиин наадануудай хэдэн чемпиониие хүмүүжүүлhэн, СССР-эй габьяата тренер Д. П. КОРКИН (Яхадай АССР):

— Уласхоорондын заншалта долоодохи мүрысөөн hайнаар эмхидхэгдээ. Саг болзорынышье тааруу байгаа гэжэ hананаб. Ушарынь юуб гэхэдэ, нёль hарада үнгэргэгдэхэ СССР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиадын урда тээ эмхидхэгдэжэ, олохон барилдаашадта шанга шалгалта, hуралсал hорилго болоо гээшэ. Дунда зэргын hорилго бэлэдхэлтэй барилдаашад манай командын бүридэлдэ ороо hэн. Гансал Егор Борисов эдэбхитэй hайнаар барилдажа, илалта түйлаба. Али бүхы шэгнүүрнүүдтэ шанга тэмсэл болоо. Тиин танай республикын спортсменүүдэй олохон шэгнүүртэ түрүү hүүри эзэлhэн ушарынь тренернүүдэйтнай hайнаар хүдэлжэ байhые гэршэлнэ гэжэ hананаб.

Барилдаанай уласхоорондын федерациин (ФИЛА) түлөөлэгшэ, экстра-классай судья Шель ЭБК (Швеци):

— hүүлэй арба гаран жэлэй хугасаа соо дэлхэйн олон оронуудта үнгэргэгдэhэн мүрысөөнүүдые хангаха ушартай болооб. Гэбэшье танай үргэн дэлюун Сибирьтэ түрүүшынхеэ ерэhэн байнаб. Байгаалиин шэмэг болохо үзэсхэлэн hайхан Байгал нууртай танилсаха гэhэн үни холынгоо хүсэлэнгые бэелүүлhэндээ ехэ баяртайб. Мүрысөөн тухай хэлэхэ болоо hаа, тэрэ hайнаар эмхидхэгдээ гэжэ тэмдэглэлтэй. Тиихэдэ тэрэнэй забhарлалтын үедэ эндэ суглараhан тренернүүд болон судьянартай хөөрэлдөөнүүдые хэhэн, богонихон семинарнуудые үнгэргэhэн байнаб. Эдэ бүгэдэ тэдэнэй саашанхи ажал ябуулгада туhатайшье байжа болохо.

Олимпиин наадануудай чемпион Павел Пинигиние хүмүүжүүлhэн, СССР-эй габьяата тренер С. Б. ПИНСКИЙ (Киев):

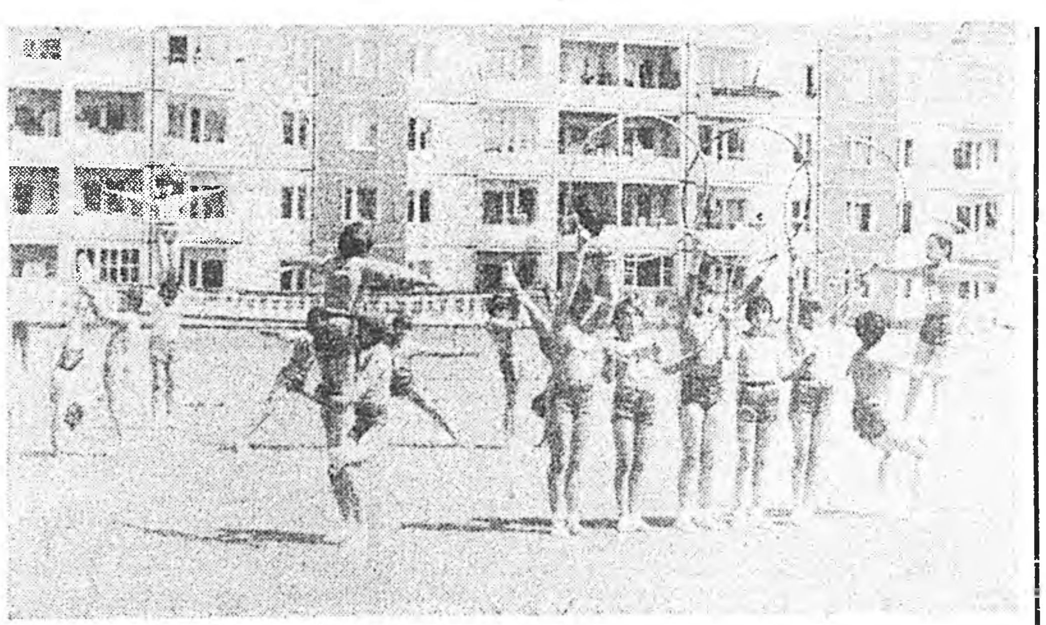
— Хэдэн ороной командануудай суглараhан ехэ мүрысөөндэ хабаадаха гээшэ илангаяа залуу спортсменүүдтэ ашатай туhатай байдаг юм. Имагтал шанга тэмсэлдэ залуушуул хаба шадалаа зангидажа, арга дүрэеэ дээшэлүүлжэ шададаг. Тиимэhээ уласхоорондын заншалта энэ наадан нютаг нютагай барилдаашадта ехэ туhатай байха ааб за гэжэ hананаб. Гадна тэрэ олохон залуу барилдаашадта намтарайнь эхин боложо үгэхэл.

Польшын суглуулагдамал командын ахалагша тренер Евгениушто НАЙМАРК:

— Манай суглуулагдамал командын олохон гэшүүд танайда ерэhэн байна. Энэ хадаа сентябриин hүүл багта Киев хотодо үнгэргэгдэхэ дэлхэйн чемпионадта hорилго бэлэдхэлнай болобо. Танай республикын барилдаашад бар хүсэтэй, онсо өөрын арга дүрэтэй юм. Илангаяа бага шэгнүүрэй спортсменүүдтнай намда ехэтэ hайшаагдаа. Эндэ Л. Айсуев, С. Замбалов, В. Абзаев, Д. Халтанов болон бусадые онсолон тэмдэглэхэ байнаб.

Мүрысөөнэй ахамад судья, уласхоорондын категориин судья, спортын габьяата мастер К. С. ОЛЗОЕВ (Улаан-Үдэ):

— «Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын долоодохи мүрысөөн дүүрэбэ. Тэрэ манай барилдаашадай hайн, муу талыень элирүүлээ. Тренернүүд болон мэргэжэлтэд мүрысөөнэй дүнгүүдhээ тобшолол хэжэ, ушараhан дутуу дундануудые усадхахын тула улам эршэмтэйгээр хүдэлхэ ёhотой. Залуушуул сооhоо С. Замбалов, С. Пашинский гэгшэдэй иимэ ехэ мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадабашье, амжалта түйлаhаниинь hайшаалтай...

ЭБТЭЙ БАЙХАДАА

«Этигэл найдалай стартнууд» гэhэн мүрысөөндэ илахын түлэ юун хэрэгтэйб? Энэ мүрысөөндэ хабаадагша бүхэнhөө тиигэжэ hурабалтнай, «хани барисаан» гэжэ харюусаха. Хэдэн жэлэй туршада нэгэ классата суртаа hуража байhан нүхэдтэеэ мүрысөөндэ ябахада, гоё даа. Ядалдаха сагай болобол, найдамтай нүхэрынь хододоо туhалдаг шуу...

Гурбан үдэрэй туршада Улаан-Үдэ хотодо республикымнай пионерскэ эрхим дружинанууд «Этигэл найдалай стартнуудай» түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаа. Тэрэнэй программада 60 метрэй зайда урилдаан, утые харайлга, бүмбэгэ шэдэлтэ, тамаралга, пневматическа винтовкоор сагаалса буудалга, бээз таталга, гимнастическа упражненинүүд ороо.

Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районой 32-дохи дунда hургуулиин 7-дохи классай hурагшад нёдондо «Орлёнок» лагерьта үнгэргэгдэhэн Бүхэсоюзна түгэсхэлэй нааданда ехэ урагшатайгаар хабаадаа hэн. Мүнөө жэлэй республиканска түгэсхэлэй нааданда илаhан дурсагдагша hургуулиин эбтэй эетэй 5-дахи «Д» классай hурагшад «Орлёнок» ошохо эрхэдэ хүртэбэ.

— 1983 оной түгэсхэлэй нааданда үшөө нёдондо намарhаа hорилго бэлэдхэлээ эхилээ hэмди. Энэ классай hурагшад бэе бэеынгээ түлөө hанаата боложо ябадаг, ехэл эбтэй үхибүүд даа. hургуули дотороо үнгэрhэн социалис мүрысөөндэ 5-дахи «Д» класс нэгэдэхи hүури эзэлээ. Энэ классай командын капитан Дима Подкорытов «4» ба «5», Маша Клочкова Ира Белых хоёр эрхим сэгнэлтэтэйгээр hуралсалайнтаа жэлые дүүргээ, — гэжэ 5-дахи «Д» классай хүтэлбэрилэгшэ А. И. Чебунина физкультурын багша Л. А. Беленкина хоёр хөөрөө hэн.

Аха наhанай бүлэг соо Бага-Куналейн команда илаа.

О. ТУГУТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Этигэл найдалай стартнууд» гэhэн мүрысөөнэй үедэ.

В. ПЛУТТЫН фото.

ШАТАРАЙ ФЕСТИВАЛЬДА ХАБААДАХА

РСФСР-эй габьяата тренер, шатараар болон дааамаар уласхоорондын классай мастер Р. Г. Нежметдиновэй дурасхаалда зорюулагдаhан шатарай фестивальда хабаадахаяа республикымнай эдир шатаршад Казань хото ошобо.

Ураал болон Волго мүрэнүүд шадархи хотонуудай хүсэтэй эдир шатаршад тон түрүүн хоорондоо наадана. Нааданда эрхимлэгшэдэй хахадынь амяараа нэгэ бүлэг боложо, хоорондоо дахинаа наадаха. Харин хоёрдохи бүлэгтэ hүүлшын hуурида гараhан шатарай команда ерэхэ жэлэй энэл фестивальда хабаадаха эрхэhээ хаhагдана.

Нёдондо манай команда дундуур гаралсаа hэн. Мүнөө жэлдэ шатараар мэдээжэ тренер В. С. Максимовай ударидалга доро Б. Доржиев, С. Климов, Т. Пурбуев, С. Кузнецова, В. Голенецкая, Н. Максимова гэгшэд хабаадаха.

* * *

Сибириин болон Алас Дурна зүгэй эдир шатаршадай «Байкальские зори» гэhэн фестиваль Улаан-Үдэ хотодо июниин 20-hоо эхилхэнь. Тус фестивальда Камчаткын, Якутскын, Благовещенскын, Шэтын, Ангарскын болон бусад хотонуудай дүн хамта 20 команда ерэхэ. Манай республика энэ мүрысөөндэ табан команда табиха.

Л. ГАРМАЕВА.

УНШАГТЫ hОНИРХОХОЛ БАЙХАТ

ГАННИБАЛАЙ АВТОГРАФ

ЛЕВ ТОЛСТОЙЕ ХЭН АБАРААБ?

800 ЖЭЛТЭЙ АВТОРУ...

(ТАСС)

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Хэхэ ажалаа мэдэхэ хэрэгтэй» —түрүү бэшэг. «Түрүү hаалишан»—Н. Кучумовай корреспонденци. «100 метрhээ бага бэшэ»—В. Шевченкын статья.

Хоёрдохи хуудаhанда. КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй материалнуудаар. «Ажаhуудаг үйлсэдэшни»—Г. Калиновскаягай корреспонденци. Республикын, орон доторой hонин.

Гурбадахи хуудаhанда. «Коммунис ажалай илалтада»—А. Климовэй статья. Хилын саана. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Буряадай АССР-эй МВД-гэй Госавтоинспекциин тусхай хуудаhан.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 9.55—«Танкодром»—уран hайханай телефильм 1—2-дохи сери). 11.00—«Ну, погоди»—10-дахи мультфильм. 12.40—hүүлэй hонин. (12.50 хүрэтэр). 15.15 —hүүлэй hонин. 15.35—«Комсомол—минии хуби заяан» —баримтата фильмүүд. 16.15—Казахай СССР-эй уран hайханай коллективүүдэй концерт. 16.35—В. В. Маяковский. Поэзи. 17.20—Мозамбик тухай баримтата фильмүүд. 18.00—«Я —сегодня и завтра»—hурагшадай бэшэгүүдтэ харюунууд. 18.30—«Шатарай hургуули». Мэдээжэ совет мастернууд. 19.00—Олон түмэнэй ленинскэ университет. РСДРП-гэй II съездын 80 жэлэй ойдо. «Урда тээнь». 19.30—19.45—Забhарлалга. 19.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ»—20.00—«Песня далекая и близкая»., 20.35 — «Найди свой дом» — уран hайханай телефильм. 22.00—«Время». 22.35 —А. Твардовский. «Василий Теркин»—фильм-концерт. 23.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 24.00—СССР-эй арадуудай зунай VIII спартакиада. Хүнгэн атлетикэ. 00.30—«Исправление пути» —баримтата фильм. (01.00 хүрэтэр).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 12.55— Дамжуулгын программа. 13.00—«Домбай— баримтата телефильм. 13.10— Номец хэлэн. 13.40—«Волны Черного моря» (8-дахи сери). 14.55—«ПТУ-да юундэ, яажа hурадаг бэ?» 15.25—«В бой идут одни старики»—уран hайханай фильм. 16.55—hүүлэй hонин.

Улаан-Үдэ. 17.00—Буряадай искусствын уран бэлигтэнэй концерт. 18.30—21.00—Забhарлалга.

Москва. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» «Волшебный экран». 21.15—«Хани барисаан»—тележурнал. 21.45 —«Арадай аялганууд». 22.00—«Время». 21.35—Экран дээрэ кинокомеди. «Шахматная горячка». (1925), «Ягодка любви» (1926)—богони фильмүүд. 23.35 —И. Штраусай зохёолнуудhаа концерт. (00.40 хүрэтэр).

Газетымнай удаадахи но... июниин 25-да гарх...

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2 68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2—60—91, переводов—2-54-93 писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35. Н-00539. Заказ № 144. Индекс 04649.